๚ นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส๚

สุตฺตนฺตปิฏก

มชฺฌิมนิกาย

มูลปณฺณาสปาฬิ

สํคายนสฺส ปุจฺฉา วิสฺสชฺชนา

ปุจฺฉา – ปฐมมหาสํคีติกาเล อาวุโส ธมฺมสํคาหกา มหากสฺสปาทโย มหาเถรวรา ทีฆนิกายํ สํคายิตฺวา ตทนนฺตรํ กึ นาม ปาวจนํ สํคายึสุ๚

วิสฺสชฺชนา – ปฐมมหาสํคีติกาเล ภนฺเต ธมฺมสํคาหกา มหากสฺสปาทโย มหาเถรวรา ทีฆนิกายํ สํคายิตฺวา ตทนนฺตรํ มชฺฌิมํ นาม นิกายํ สํคายึสุ๚

ปุจฺฉา – มชฺฌิมนิกาโย นาม อาวุโส มูลปณฺณาสโก มชฺฌิม ปณฺณาสโก อุปริปณฺณาสโกติ ปณฺณาสกวเสน ติวิโธ, ตตฺถ กตรํ ปณฺณาสกํ ปฐมํ สํคายึสุ๚

วิสฺสชฺชนา – ตีสุ ภนฺเต ปณฺณาสเกสุ มูลปณฺณาสกํ นาม ปาวจนํ ธมฺมสํคาหกา มหาเถรวรา ปฐมํ สํคายึสุ๚

ปุจฺฉา – มูลปณฺณาสเกปิ อาวุโส ปญฺจวคฺคา ปณฺณาส จ สุตฺตานิ, เตสุ กตรํ วคฺคํ กตรญฺจ สุตฺตํ ปฐมํ สํคายึสุ๚

วิสฺสชฺชนา – มูลปณฺณาสเก ภนฺเต ปญฺจสุ วเคฺคสุ ปฐมํ มูลปริยายวคฺคํ ปณฺณาสเกสุ จ สุเตฺตสุ ปฐมํ มูลปริยายสุตฺตํ สํคายึสุ๚

สาธุ อาวุโส มยมฺปิ ทานิ ตโตเยว ปฏฺฐาย สํคีติปุพฺพงฺคมานิ ปุจฺฉาวิสฺสชฺชนกิจฺจานิ กาตุํ สมารภาม๚

มูลปริยายสุตฺต

ปุจฺฉา – เตน อาวุโส ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุเทฺธน มูลปริยายสุตฺตํ กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ ภาสิตํ๚

วิสฺสชฺชนา – อุกฺกฏฺฐายํ ภนฺเต ปญฺจสเต พฺราหฺมณกุลา ปพฺพชิเต อารพฺภ ภาสิตํ, ปญฺจสตา ภนฺเต พฺราหฺมณกุลา ปพฺพชิตา ภิกฺขู ปริยตฺตึ นิสฺสาย มานํ อุปฺปาเทสุํ, ตสฺมึ ภนฺเต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํ๚

ปุจฺฉา – ตํ ปนาวุโส สุตฺตํ ภควตา กติหิ วาเรหิ กติหิ จ อโนฺตคธปเทหิ วิภชิตฺวา ภาสิตํ๚

วิสฺสชฺชนา – ตํ ปน ภเนฺต มูลปริยายสุตฺตํ ภควตา อฏฺฐหิ จ วาเรหิ จตุวีสติยา จ อโนฺตคธปเทหิ วิภชิตฺวา เทสิตํฯ

สพฺพาสวสุตฺต

ปุจฺฉา – ทุติยํ ปนาวุโส สพฺพาสวสุตฺตํ ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สพฺพาสวสุตฺตํ ปน ภเนฺต ภควตา สาวตฺถิยํ สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ ภาสิตํฯ

ปุจฺฉา – ตตฺถาวุโส ภควตา อาสวา กติหิ ปกาเรหิ วิภชิตฺวา ทสฺสิตาฯ

วิสฺสชฺชนา – สตฺตหิ ภเนฺต ปกาเรหิ วิภชิตฺวา อาสวา ภควตา ปกาสิตาฯ

ธมฺมทายาทสุตฺต

ปุจฺฉา – ธมฺมทายาทสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภเนฺต สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ ภาสิตํ, ภควโต จ ภเนฺต ภิกฺขุสงฺฆสฺส จ ตทา มหาลาภสกฺกาโร อุทปาทิ, ตสฺมิํ ภเนฺต วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

ปุจฺฉา – ตตฺถาวุโส เทฺว อนุสนฺธโย, เตสุ ปฐเม อนุสนฺธิมฺหิ กถํ ภควตา ภิกฺขูนํ โอวาโท ทิโนฺนฯ

วิสฺสชฺชนา – ปฐเม ภเนฺต อนุสนฺธิมฺหิ ธมฺมทายาทา เม ภิกฺขเว ภวถ มา อามิสทายาทา, อตฺถิ เม ตุเมฺหสุ อนุกมฺปา, กินฺติ เม สาวกา ธมฺมทายาทา ภเวยฺยุํ โน อามิสทายาทาติ เอวมาทินา ภควตา ภิกฺขูนํ โอวาโท ทิโนฺนฯ

ธมฺมทายาทา เม ภิกฺขเว ภวถ มา อามิสทายาทา, อตฺถิ เม ตุเมฺหสุ อนุกมฺปา กินฺติ เม สาวกา ธมฺมทายาทา ภเวยฺยุํ, โน อามิสทายาทาฯ

ปุจฺฉา – ทุติเย ปนาวุโส อนุสนฺธิมฺหิ อายสฺมตา สาริปุตฺตเตฺถเรน ธมฺมเสนาปตินา กีทิสี ธมฺมเทสนา วิภชิตฺวา ปกาสิตาฯ

วิสฺสชฺชนา – ทุติเย ปน ภเนฺต อนุสนฺธิมฺหิ อายสฺมตา สาริปุตฺตเตฺถเรน ธมฺมเสนาปตินา สตฺถุ ปวิวิตฺตสฺส วิหรโต สาวกานํ วิเวกํ อนนุสิกฺขตํ ตีหิ ฐาเนหิ คารยฺหตํ, อนุสิกฺขนฺตานญฺจ ตีหิ ฐาเนหิ ปาสํสตํ, โลภสฺส จ ปาปเก ธเมฺม เตสญฺจ ปหานาย มชฺฌิมา ปฏิปทา วิภชิตฺวา ปกาสิตาฯ

ภยเภรวสุตฺต

ปุจฺฉา – ภยเภรวสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภเนฺต ชาณุโสฺสณิํ พฺราหฺมณํ อารพฺภ ภาสิตํ, ชาณุโสฺสณิ ภเนฺต พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจ ‘‘เย เม โภ โคตม กุลปุตฺตา ภวนฺตํ โค

ตมํ อุทฺทิสฺส สทฺธา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตา, ภวํ เตสํ โคตโม ปุพฺพงฺคโม, ภวํ

เตสํ โคตโม พหุกาโร, ภวํ เตสํ โคตโม สมาทเปตา, โภโต จ ปน โคตมสฺส สา ชนตา ทิฏฺฐานุคตึ อาปชฺชตี’’ติ, ตสฺมึ ภนฺเต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

อนงฺคณสุตฺต

ปุจฺฉา – อนงฺคณสุตฺตํ ปนาวุโส กตฺถ กํ อารพฺภ เกน ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภนฺเต สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ อายสฺมตา สาริปุตฺตเตฺถเรน ธมฺมเสนาปตินา ภาสิตํฯ

อากเงฺขยฺยสุตฺต

ปุจฺฉา – อากเงฺขยฺยสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภนฺเต สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ ภาสิตํฯ

วตฺถสุตฺต

ปุจฺฉา – วตฺถสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภนฺเต สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ ภาสิตํฯ

สเลฺลขสุตฺต

ปุจฺฉา – สเลฺลขสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภนฺเต อายสฺมนฺตํ มหาจุนฺทํ อารพฺภ ภาสิตํ, อายสฺมา มหาจุโนฺท ภนฺเต ภควนฺตํ อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจ ‘‘ยา อิมา ภนฺเต อเนกวิหิตา ทิฏฺฐิโย โลเก อุปฺปชฺชนฺติ, อตฺตวาทปฏิสํยุตฺตา วา โลกวาทปฏิสํยุตฺตา วา, อาทิเมว นุ โข ภนฺเต ภิกฺขุโน มนสิกโรโต เอวเมตาสํ ทิฏฺฐีนํ ปหานํ โหติ, เอวเมตาสํ ทิฏฺฐีนํ ปฏินิสฺสโคฺค โหตี’’ติ, ตสฺมึ ภนฺเต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

ปุจฺฉา – ตตฺถ จ อาวุโส กติ ปริยายา กติ จ อโนฺตคธปทานิ ภควตา วิภชิตฺวา ปกาสิตานิฯ

วิสฺสชฺชนา – ตตฺถ ภนฺเต ปญฺจ ปริยายา จตุจตฺตาลีส จ อโนฺตคธปทานิ ภควตา วิตฺถาเรน ภาสิตานิฯ

สมฺมาทิฏฺฐิสุตฺต

ปุจฺฉา – สมฺมาทิฏฺฐิสุตฺตํ ปนาวุโส กตฺถ กํ อารพฺภ เกน ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภนฺเต สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ อายสฺมตา สาริปุตฺตเตฺถเรน ธมฺมเสนาปตินา ภาสิตํฯ

ปุจฺฉา – กสฺส อาวุโส วจนํฯ

วิสฺสชฺชนา – ภควโต ภนฺเต วจนํ อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺสฯ

ปุจฺฉา – เกนาวุโส อาภตํฯ

วิสฺสชฺชนา – ปรมฺปราย ภนฺเต อาภตํฯ

มหาสติปฏฺฐานสุตฺต

ปุจฺฉา – มหาสติปฏฺฐานสุตฺตํ ปนาวุโส โยคาวจรานํ พหุปการตฺตา ทีฆนิกาเย จ อิธ จาติ ทฺวีสุ นิกาเยสุ โปราณเกหิ สํคีติกาเรหิ ทฺวิกฺขตฺตุํ สํคายิตฺวา วิตฺถาเรน ปติฏฺฐาปิตํ, ตํ อเมฺหหิ ทีฆนิกาเย ยถานุปฺปตฺตวเสน ปุจฺฉิตญฺจ วิสฺสชฺชิตญฺจฯ ตถาปิ โยคาวจรานํ พหุปการตฺตาเยว ตํ อิทานิปิ ยถานุปฺปตฺตวเสน ปุน ปุจฺฉิสฺสามิ, ตํ ปเนตํ อาวุโส มหาสติปฏฺฐานสุตฺตํ ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – กุรูสุ ภนฺเต กมฺมาสธมฺมํ นาม กุรูนํ นิคเม สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ ภาสิตํฯ

ปุจฺฉา – กถญฺจาวุโส ตตฺถ อานาปานสฺสติ กายานุปสฺสนา ภควตา วิภชิตฺวา ปกาสิตาฯ

วิสฺสชฺชนา – อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อรญฺญคโต วา รุกฺขมูลคโต วา สุญฺญาคารคโต วา นิสีทติ ปลฺลงฺกํ อาภุชิตฺวา อุชุํ กายํ ปณิธาย ปริมุขํ สติํ อุปฏฺฐเปตฺวา โส สโตว อสฺสสติ, สโตว ปสฺสสติ, ทีฆํ วา อสฺสสนฺโต 'ทีฆํ อสฺสสามี'ติ ปชานาติ, ทีฆํ วา ปสฺสสนฺโต 'ทีฆํ ปสฺสสามี'ติ ปชานาติ, เอวมาทินา ภนฺเต ตตฺถ อานาปานสฺสติ กายานุปสฺสนา ภควตา วิภชิตฺวา ปกาสิตาฯ

ปุจฺฉา – กถญฺจาวุโส ตตฺถ อิริยาปถกายานุปสฺสนา ภควตา วิภชิตฺวา ปกาสิตาฯ

วิสฺสชฺชนา – ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ คจฺฉนฺโต วา คจฺฉามีติ ปชานาติ, ฐิโต วา ฐิโตมฺหีติ ปชานาติ, นิสินฺโน วา นิสินฺโนมฺหีติ ปชานาติ, สยาโน วา สยาโนมฺหีติ ปชานาติ, เอวมาทินา ภนฺเต ภควตา อิริยาปถกายานุปสฺสนา ภาวนา วิภชิตฺวา ปกาสิตาฯ

ปุจฺฉา – กถญฺจาวุโส ตตฺถ สมฺปชญฺญกายานุปสฺสนา ภควตา วิภชิตฺวา ปกาสิตาฯ

วิสฺสชฺชนา – ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อภิกฺกนฺเต ปฏิกฺกนฺเต สมฺปชานการี โหติ, อาโลกิเต วิโลกิเต สมฺปชานการี โหติ, สมิญฺชิเต ปสาริเต สมฺปชานการี โหติ, สงฺฆาฏิปตฺตจีวรธารเณ สมฺปชานการี โหติ, อสิเต ปีเต ขายิเต สายิเต สมฺปชานการี โหติ, อุจฺจารปสฺสาวกมฺเม สมฺปชานการี โหติ, คเต ฐิเต นิสินฺเน สุตฺเต ชาคริเต ภาสิเต ตุณฺหีภาเว สมฺปชานการี โหติ, เอวมาทินา ภนฺเต ภควตา ตตฺถ สมฺปชญฺญกายานุปสฺสนา วิภชิตฺวา ปกาสิตาฯ

ปุจฺฉา – กถญฺจาวุโส ตตฺถ ปฏิกูลมนสิการกายานุปสฺสนา ภควตา วิภชิตฺวา ปกาสิตาฯ

วิสฺสชฺชนา – ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อิมเมว กายํ อุทฺธํ ปาทตลา อโธ เกสมตฺถกา ตจปริยนฺตํ ปูรํ นานปฺปการสฺส อสุจิโน ปจฺจเวกฺขติ อตฺถิ อิมสฺมิํ กาเย เกสาโลมา นขา ทนฺตา

ตโจ เอวมาทินา ภเนฺต ตตฺถ ภควตา ปฏิกูลมนสิการกายานุปสฺสนา วิภชิตฺวา ปกาสิตาฯ

ปุจฺฉา – กถญฺจาวุโส ตตฺถ ธาตุมนสิการกายานุปสฺสนา ภควตา วิภชิตฺวา ปกาสิตาฯ

วิสฺสชฺชนา – ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อิมเมว กายํ ยถาฐิตํ ยถาปณิหิตํ ธาตุโส ปจฺจเวกฺขติ อตฺถิ อิมสฺมึ กาเย ปถวีธาตุ อาโปธาตุ เตโชธาตุ วาโยธาตุ เอวมาทินา ภเนฺต ภควตา ธาตุมนสิการกายานุปสฺสนา วิภชิตฺวา ปกาสิตาฯ

ปุจฺฉา – กถญฺจาวุโส ตตฺถ นว สิวถิกกายานุปสฺสนา ภควตา วิภชิตฺวา ปกาสิตาฯ

วิสฺสชฺชนา – ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ เสยฺยถาปิ ปเสฺสยฺย สรีรํ สิวถิกาย ฉฑฺฑิตํ เอกาหมตํ วา ทฺวีหมตํ วา ตีหมตํ วา อุทฺธุมาตกํ วินีลกํ วิปุพฺพกชาตํ โส อิมเมว กายํ อุปสํหรติ ‘‘อยมฺปิ โข กาโย เอวํธโมฺม เอวํภาวี เอวํอนตีโต’’ติ เอวมาทินา ภเนฺต ตตฺถ ภควตา นว สิวถิกกายานุปสฺสนา ภาวนา วิภชิตฺวา ปกาสิตาฯ

ปุจฺฉา – กถญฺจาวุโส ตตฺถ เวทนานุปสฺสนา ภควตา วิภชิตฺวา เทสิตาฯ

วิสฺสชฺชนา – อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สุขํ วา เวทนํ เวทยมาโน ‘‘สุขํ เวทนํ เวทยามี’’ติ ปชานาติ, ทุกฺขํ วา เวทนํ เวทยมาโน ‘‘ทุกฺข เวทนํ เวทยามี’’ติ ปชานาติ, อทุกฺขมสุขํ วา เวทนํ เวทยมาโน ‘‘อทุกฺขมสุขํ เวทนํ เวทยามี’’ติ ปชานาติ, เอวมาทินา ภเนฺต ตตฺถ ภควตา เวทนานุปสฺสนา วิภชิตฺวา ปกาสิตาฯ

ปุจฺฉา – กถญฺจาวุโส ตตฺถ จิตฺตานุปสฺสนา ภควตา วิภชิตฺวา เทสิตาฯ

วิสฺสชฺชนา – อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สราคํ วา จิตฺตํ ‘‘สราคํ จิตฺต’’นฺติ ปชานาติ, วีตราคํ วา จิตฺตํ ‘‘วีตราคํ จิตฺต’’นฺติ ปชานาติ, สโทสํ วา วีตโทสํ วา สโมหํ วา วีตโมหํ วา สํขิตฺตํ วา จิตฺตํ ‘‘สํขิตฺตํ จิตฺต’’นฺติ ปชานาติ, วิกฺขิตฺตํ วา จิตฺตํ ‘‘วิกฺขิตฺตํ จิตฺต’’นฺติ ปชานาติ, เอวมาทินา ตตฺถ ภควตา จิตฺตานุปสฺสนา วิภชิตฺวา ปกาสิตาฯ

ปุจฺฉา – กถญฺจาวุโส ตตฺถ ธมฺมานุปสฺสนา ภควตา วิภชิตฺวา เทสิตา, ตํ สเงฺขปมเตฺตเนว วิสฺสเชฺชหิฯ

วิสฺสชฺชนา – อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ธเมฺมสุ ธมฺมานุปสฺสี วิหรติ, ปญฺจสุ นีวรเณสุ เอวมาทินา ภเนฺต ตตฺถ ภควตา ปญฺจหิ ปเพฺพหิ ธมฺมานุปสฺสนา วิภชิตฺวา ปกาสิตาฯ

จูฬสีหนาทสุตฺต

ปุจฺฉา – จูฬนสีหนาทสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภเนฺต ปริหีนลาภสกฺกาเร นานาติตฺถิเย อารพฺภ ภาสิตํ, นานาติตฺถิยา ภเนฺต ปริหีนลาภสกฺการา เตสุ เตสุ ฐาเนสุ ปริเทวึสุ, จตโสฺส จ ภเนฺต ปริสา ภควโต เอกมตฺถํ อาโรเจสุํ, ตสฺมึ ภเนฺต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

มหาสีหนาทสุตฺต

ปุจฺฉา – เตนาวุโส ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุเทฺธน มหาสีหนาทสุตฺตํ กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – เวสาลิยํ ภเนฺต สุนกฺขตฺตํ ลิจฺฉวิปุตฺตํ อารพฺภ ภาสิตํ, สนุกฺขโตฺต ภเนฺต ลิจฺฉวิปุโตฺต อจิรปกฺกโนฺต โหติ อิมสฺมา ธมฺมวินยา, โส เวสาลิยํ ปริสติ เอวํ วาจํ ภาสติ ‘‘นตฺถิ สมณสฺส โคตมสฺส อุตฺตริมนุสฺสธมฺมา อลมริยญาณทสฺสนวิเสโส, ตกฺกปริยาหตํ สมโณ โคตโม ธมฺมํ เทเสติ วีมํสานุจริตํ สยํ ปฏิภานํฯ ยสฺส จ ขฺวาสฺส อตฺถาย ธโมฺม เทสิโต, โส นิยฺยาติ ตกฺกรสฺส สมฺมา ทุกฺขกฺขยายา’’ติ, เอตมตฺถํ ภเนฺต อายสฺมา สาริปุโตฺต ภควโต อาโรเจสิ, ตสฺมึ ภเนฺต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

ปุจฺฉา – กติ ปนาวุโส ตตฺถ ภควตา ตถาคตสฺส ตถาคตพลานิ วิภชิตฺวา ปกาสิตานิ, เยหิ พเลหิ สมนฺนาคโต ตถาคโต อาสภํ ฐานํ ปฏิชานาติ, ปริสาสุ สีหนาทํ นทติ, พฺรหฺมจกฺกํ ปวเตฺตติฯ

วิสฺสชฺชนา – ทส ภเนฺต ตถาคตสฺส ตถาคตพลานิ ภควตา วิภชิตฺวา ปกาสิตานิ, เยหิ พเลหิ สมนฺนาคโต ตถาคโต อาสภํ ฐานํ ปฏิชานาติ, ปริสาสุ สีหนาทํ นทติ, พฺรหฺมจกฺกํ ปวเตฺตติฯ

ปุจฺฉา – กถญฺจาวุโส ตตฺถ ภควตา จตุเวรชฺชญาณานิ วิภชิตฺวา ปกาสิตานิ, เยหิ เวสารเชฺชหิ สมนฺนาคโต ตถาคโต อาสภํ ฐานํ ปฏิชานาติ, ปริสาสุ สีหนาทํ นทติ, พฺรหฺมจกฺกํ ปวเตฺตติฯ

วิสฺสชฺชนา – ขีณาสวสฺส เต ปฏิชานโต อิเม อาสวา อปริกฺขีณาติ ตตฺร วต มํ สมโณ วา พฺราหฺมโณ วา เทโว วา มาโร วา พฺรหฺมา วา โกจิ วา โลกสฺมึ สหธเมฺมน ปฏิโจเทสฺสตีติ นิมิตฺตเมตํ สาริปุตฺต น สมนุปสฺสามิ, เอตมหํ สาริปุตฺต นิมิตฺตํ อสมนุปสฺสโนฺต เขมปฺปโตฺต อภยปฺปโตฺต เวสารชฺชปฺปโตฺต วิหรามิฯ เอวมาทินา ภเนฺต ตตฺถ จตุเวสารชฺชญาณานิ ภควตา วิตฺถาเรน วิภชิตฺวา ปกาสิตานิฯ

ปุจฺฉา – กถญฺจาวุโส ตตฺถ ภควตา ปญฺจคติปริเจฺฉทญาณํ วิภชิตฺวา ปกาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – ปญฺจ โข อิมา สาริปุตฺต คติโย, กตมา ปญฺจ, นิรโย ติรจฺฉานโยนิ เปตฺติวิสโย มนุสฺสา เทวา, เอวมาทินา ภเนฺต ภควตา ตตฺถ ปญฺจคติปริเจฺฉทกญาณํ วิภชิตฺวา ปกาสิตํฯ

ปุจฺฉา – กถญฺจาวุโส ตตฺถ ตถาคโต อตฺตโน ปญฺญาเวยฺยตฺติยา อปริหานึ ปกาเสสิฯ

วิสฺสชฺชนา – สนฺติ โข ปน สาริปุตฺต เอเก สมณพฺราหฺมณา เอวํวาทิโน เอวํทิฎฺฐิโน ยาวเทวายํ ภวํ ปุริโส ทหโร โหติ, เอวมาทินา ภเนฺต ตตฺถ ตถาคโต อตฺตโน ปญฺญาเวยฺยตฺติยา อปริหานึ ปกาเสสิฯ

มหาทุกฺขกฺขนฺธสุตฺต

ปุจฺฉา – มหาทุกฺขกฺขนฺธสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภนฺเต อญฺญติตฺถิเย อารพฺภ ภาสิตํ, สมฺพหุลา ภนฺเต อญฺญติตฺถิยา ภิกฺขู เอตทโวจุํ ‘‘สมโณ อาวุโส โคตโม กามานํ ปริญฺญํ ปญฺญเปติ, มยมฺปิ กามานํ ปริญฺญํ ปญฺญเปม, สมโณ อาวุโส โคตโม รูปานํ เวทนานํ ปริญฺญํ ปญฺญเปติ, มยมฺปิ รูปานํ เวทนานํ ปริญฺญํ ปญฺญเปม, อิธ โน อาวุโส โก วิเสโส, โก อธิปฺปยาโส, กึ นานากรณํ สมณสฺส วา โคตมสฺส อมฺหากํ วา ยทิทํ ธมฺมเทสนาย วา ธมฺมเทสนํ อนุสาสนิยา วา อนุสาสนิ’’นฺติ, เอตมตฺถํ ภิกฺขู ภควโต อาโรเจสุํ, ตสฺมึ ภนฺเต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

จูฬทุกฺขกฺขนฺธสุตฺต

ปุจฺฉา – จูฬทุกฺขกฺขนฺธสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สเกฺกสุ ภนฺเต กปิลวตฺถุสฺมึ มหานามํ สกฺกํ อารพฺภ ภาสิตํ, มหานาโม ภนฺเต สโกฺก ภควนฺตํ อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจ ‘‘ทีฆรตฺตาหํ ภนฺเต ภควตา เอวํ ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ ‘โลโภ จิตฺตสฺส อุปกฺกิเลโส, โทโส จิตฺตสฺส อุปกฺกิเลโส, โมโห จิตฺตสฺส อุปกฺกิเลโส’ติ, เอวญฺจาหํ ภนฺเต ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ ‘โลโภ จิตฺตสฺส อุปกฺกิเลโส, โทโส จิตฺตสฺส อุปกฺกิเลโส, โมโห จิตฺตสฺส อุปกฺกิเลโส’ติฯ อถ จ ปน เม เอกทา โลภธมฺมาปิ จิตฺตํ ปริยาทาย ติฏฺฐนฺติ, โทสธมฺมาปิ จิตฺตํ ปริยาทาย ติฏฺฐนฺติ, โมหธมฺมาปิ จิตฺตํ ปริยาทาย ติฏฺฐนฺติ, ตสฺส มยฺหํ ภนฺเต เอวํ โหติ ‘โก สุ นาม เม ธโมฺม อชฺฌตฺตํ อปฺปหิโน , เยน เม เอกทา โลภธมฺมาปิ จิตฺตํ ปริยาทาย ติฏฺฐนฺติ, โทสธมฺมาปิ จิตฺตํ ปริยาทาย ติฏฺฐนฺติ, โมหธมฺมาปิ จิตฺตํ ปริยาทาย ติฏฺฐนฺตี’ติ’’, ตสฺมึ ภนฺเต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

อนุมานสุตฺต

ปุจฺฉา – อนุมานสุตฺตํ ปนาวุโส กตฺถ กํ อารพฺภ เกน ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – ภเคฺคสุ ภนฺเต สุสุมารคิเร เภสกฬาวเน อายสฺมตา มหาโมคฺคลฺลาเนน สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ ภาสิตํฯ

เจโตขิลสุตฺต

ปุจฺฉา – เจโตขิลสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภนฺเต สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ ภาสิตํฯ

วนปตฺถสุตฺต

ปุจฺฉา – วนปตฺถสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภนฺเต สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ ภาสิตํฯ

มธุปิณฺฑิกสุตฺต

ปุจฺฉา – มธุปิณฺฑิกสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สเกฺกสุ ภเนฺต ทณฺฑปาณึ สกฺกํ อารพฺภ ภาสิตํ, ทณฺฑปาณิ ภเนฺต สโกฺก ภควนฺตํ อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจ ‘‘กึ วาที สมโณ กิมกฺขายี’’ติ, ตสฺมึ ภเนฺต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

เทฺวธาวิตกฺกสุตฺต

ปุจฺฉา – เทฺวธาวิตกฺกสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภเนฺต สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ ภาสิตํฯ

วิตกฺกสณฺฐานสุตฺต

ปุจฺฉา – วิตกฺกสณฺฐานสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภเนฺต สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ ภาสิตํฯ

กกจูปมสุตฺต

ปุจฺฉา – เตนาวุโส ภควตา…เป…. สมฺมาสมฺพุเทฺธน กกจูปมสุตฺตํ กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภเนฺต อายสฺมนฺตํ โมฬิยผคฺคุนํ อารพฺภ ภาสิตํ, อายสฺมา ภเนฺต โมฬิยผคฺคุโน ภิกฺขุนีหิ สทฺธึ อติเวลํ สํสโฎฺฐ วิหรติ, ตสฺมึ ภเนฺต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

ปุจฺฉา – อถ โข อาวุโส อายสฺมโต โมฬิยผคฺคุนสฺส ตํ ภควโต โอวาทํ สุตฺวา กถํ จิตฺตํ อุปฺปนฺนํ, กถญฺช ภควา อุตฺตริ ภิกฺขูน โอวาทมทาสิฯ

วิสฺสชฺชนา – อถ โข ภเนฺต โมฬิยผคฺคุนสฺส ภควโต อิมํ โอวาทํ สุตฺวา ภิกฺขุนิสํสคฺคโต โอรมิสฺสามิ วิรมิสฺสามีติปิ จิตฺตํ น อุปฺปนฺนํ, อสํวรเมว ภเนฺต จิตฺตํ อุปฺปนฺนํ, ภควา จ ภเนฺต อาราธยึสุ วต เม ภิกฺขเว ภิกฺขู เอกํ สมยํ จิตฺตํ, เอวมาทินา อุตฺตริ ภิกฺขูนํ โอวาทมทาสิฯ

อุภโต ทณฺฑเกน เจปิ ภิกฺขเว กกเจน โจรา โอจรกา องฺคมงฺคานิ โอกเนฺตยฺยุํฯ

อลคทฺทูปมสุตฺต

ปุจฺฉา – อลคทฺทูปมสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภเนฺต อริฎฺฐํ ภิกฺขุํ คทฺธพาธิปุพฺพํ อารพฺภ ภาสิตํ, อริฎฺฐสฺส ภเนฺต ภิกฺขุโน คทฺธพาธิปุพฺพสฺส เอวรูปํ ปาปกํ ทิฎฺฐิคตํ อุปฺปนฺนํ ‘‘ตถาหํ ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา, เต ปฎิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา’’ติ, ตสฺมึ ภเนฺต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

ปุจฺฉา – อถ โข อาวุโส อายสฺมโต อริฎฺฐสฺส คทฺธพาธิปุพฺพสฺส กถํ เจตโส ปริวิตโกฺก อุทปาทิ, กถญฺจ ภควา อุตฺตริ ภิกฺขุนํ ธมฺมเทสนํ ปวเตฺตสิฯ

วิสฺสชฺชนา – อถ โข ภนฺเต อริฏฺฐสฺส ภิกฺขุโน คทฺธพาธิปุพฺพสฺส ‘‘กิญฺจาปิ มํ ภควา โมฆปุริสวาเทน วเทสิ, น โข ปน เม มคฺคผลานํ อุปนิสฺสโย น โหติ, สฺวาหํ อารภิตฺวา ฆเฏฺฏตฺวา มคฺคผลานิ นิพฺพเตฺตสฺสามี’’ติ, เอวํ โข ภนฺเต เจตโส ปริวิตกฺโก อุทปาทิ, ภควา จ ภนฺเต ทุปฺปญฺญสฺส อลคทฺทูปมํ ทเสฺสตฺวา อลคทฺทูปมํ ปริยตฺติญฺจ ทเสฺสตฺวา ปญฺญวโต อลคทฺทูปมาย จ กุลฺลูปมาย จ ปญฺญวโต นิสฺสรณปริยตฺตึ ทเสฺสตฺวา ฉ จ ทิฏฺฐิฏฺฐานานิ, เตสญฺจ ฉนฺนํ ทิฏฺฐิฏฺฐานานํ วินิเวฐนาการํ ทเสฺสตฺวา ปริโยสาเน จ ขนฺธกมฺมฏฺฐานํ อรหตฺตนิกูเฏน ทเสฺสตฺวา อุตฺตริ ภิกฺขูนํ ธมฺมกถํ ปวเตฺตสิฯ

วมฺมิกสุตฺต

ปุจฺฉา – ธมฺมิกสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภนฺเต อายสฺมนฺตํ กุมารกสฺสปํ อารพฺภ ภาสิตํฯ อายสฺมา ภนฺเต กุมารกสฺสโป ภควนฺตํ อุปสงฺกมิตฺวา วมฺมิกปญฺหํ ปุจฺฉิ, ตสฺมึ ภนฺเต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

รถวินีตสุตฺต

ปุจฺฉา – รถวินีตสุตฺตํ ปนาวุโส กตฺถ เกน ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภนฺเต อายสฺมตา จ สาริปุตฺตเตฺถเรน ธมฺมเสนาปตินา อายสฺมตา จ ปุเณฺณน มนฺตาณิปุเตฺตน อญฺญมญฺญํ ปุจฺฉาวิสฺสชฺชนวเสน ภาสิตํฯ

นิวาปสุตฺต

ปุจฺฉา – นิวาปสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภนฺเต สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ ภาสิตํฯ

ปุจฺฉา – อิมสฺมึ อาวุโส สุเตฺต โก นิวาโป โก เนวาปิโก กา เนวาปิกปริสา กา มิคชาตา กถเญฺจติสฺสา อุปมาย อโตฺถ ทฏฺฐโพฺพฯ

วิสฺสชฺชนา – อิมสฺมึ ภนฺเต สุเตฺต นิวาโปติ โข ภนฺเต ปญฺจเนฺนตํ กามคุณานํ อธิวจนํ, เนวาปิโกติ โข ภนฺเต มารเสฺสตํ ปาปิมโต อธิวจนํ, เนวาปิกปริสาติ โข ภนฺเต มารปริสาเยตํ อธิวจนํ, มิคชาตาติ โข ภนฺเต สมณพฺราหฺมณานเมตํ อธิวจนํ, อิมสฺมึ ภนฺเต สุเตฺต เอตสฺส อโตฺถ เอวํ ทฏฺฐโพฺพฯ

ปาสราสิสุตฺต

ปุจฺฉา – เกนาวุโส ภควตา…เป.… สมฺมาสมฺพุเทฺธน ปาสราสิสุตฺตํ กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภนฺเต สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ ภาสิตํ, สมฺพหุลา ภนฺเต ภิกฺขู รมฺมกสฺส พฺราหฺมณสฺส อสฺสเม ภควนฺตํ อารพฺภ ธมฺมิยา กถาย สนฺนิสีทึสุ, ตสฺมึ ภนฺเต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

ปุจฺฉา – อถ โข อาวุโส เตสํ สมฺพหุลานํ ภิกฺขูนํ ธมฺมิยา กถาย สนฺนิสินฺนานํ กีทิสํ ธมฺมกถํ กเถสิฯ

วิสฺสชฺชนา – สาธุ ภิกฺขเว เอตํ โข ภิกฺขเว ตุมฺหากํ ปติรูปํ กุลปุตฺตานํ สทฺธา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตานํ, ยํ ตุเมฺห ธมฺมิยา กถาย สนฺนิสีเทยฺยาถ, สนฺนิปติตานํ โว ภิกฺขเว ทฺวยํ กรณียํ ธมฺมี วา กถา อริโย วา ตุณฺหีภาโวฯ เทฺวมา ภิกฺขเว ปริเยสนา อริยา จ ปริเยสนา อนริยา จ ปริเยสนาฯ เอวมาทินา ภเนฺต ภควา สนฺนิปติตานํ เตสํ ภิกฺขูนํ อริยปริเยสนญฺจ อนริยปริเยสนญฺจ วิภชิตฺวา เทเสสิฯ

ปุจฺฉา – กถญฺจาวุโส ภควา อตฺตนาปิ อนริยปริเยสนํ ปหาย อริยปริเยสนาย ปริเยสิตภาวํ ปกาเสสิฯ

วิสฺสชฺชนา – อหมฺปิ สุทํ ภิกฺขเว ปุเพฺพว สโมฺพธา อนภิสมฺพุโทฺธ โพธิสโตฺตว สมาโน อตฺตนา ชาติธโมฺม สมาโน ชาติธมฺมํเยว ปริเยสามิ, อตฺตนา ชราธโมฺม พฺยาธิธโมฺม มรณธโมฺม โสกธโมฺม สํกิเลสธโมฺม สมาโน สํกิเลสธมฺมํเยว ปริเยสามิฯ เอวมาทินา ภเนฺต ภควา อตฺตนาปิ อนริยปริเยสนํ ปหาย อริยปริเยสนาย ปริเยสิตภาวํ ปกาเสสิฯ

ปุจฺฉา – เอวํ ปฐมาภิสมฺพุทฺธสฺส อาวุโส ภควโต อชปาลนิโคฺรธรุกฺขมูเล นิสินฺนสฺส ธมฺมเทสนาย กตสนฺนิฏฺฐานสฺส กีทิโส

เจตโส ปริวิตโกฺก อุทปาทิ, กถญฺจ ธมฺมเทสนาย จาริกา อโหสิ, กถญฺจ ปฐมา ธมฺมเทสนา อโหสิฯ

วิสฺสชฺชนา – ‘‘กสฺส นุ โข อหํ ปฐมํ ธมฺมํ เทเสยฺยํ, โก อิมํ ธมฺมํ ขิปฺปเมว อาชานิสฺสตี’’ติ เอวํ โข ภเนฺต ภควโต ปฐมาภิสมฺพุทฺธสฺส อชปาลนิโคฺรธมูเล ธมฺมเทสนาย กตสนฺนิฏฺฐานสฺส ปริวิตโกฺก อุทปาทิ, อถ ภเนฺต ภควา อุรุเวลายํ ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา เยน พาราณสี, เตน ปทสาเยว จาริกํ ปกฺกามิ ธมฺมเทสนาย, เทฺวเม ภิกฺขเว อนฺตา ปพฺพชิเตน น เสวิตพฺพา, กตเม เทฺว, โย จายํ กาเมสุ กามสุขลฺลิกานุโยโค หีโน คาโมฺม โปถุชฺชนิโก อนริโย อนตฺถสํหิโต, เอวมาทินา ภเนฺต ภควโต ปฐมา ธมฺมเทสนา อโหสิฯ

> สพฺพาภิภู สพฺพวิทูหมสฺมิ,
> สพฺพธเมฺมสุ อนูปลิโตฺต;
> สพฺพญฺชโห ตณฺหากฺขเย วิมุโตฺต,
> สยํ อภิญฺญาย กมุทฺทิเสยฺยํฯ

ปุจฺฉา – กถญฺจาวุโส ภควา ปาสราสิอุปมาย ตํ เทสนํ ปรินิฏฺฐาเปสิฯ

วิสฺสชฺชนา – ปญฺจิเม ภิกฺขเว กามคุณา, กตเม ปญฺจ, จกฺขุวิเญฺญยฺยา รูปา อิฏฺฐา กนฺตา มนาปา ปิยรูปา กามูปสํหิตา รชนียาฯ โสตวิเญฺญยฺยา สทฺทาฯ ฆานวิเญฺญยฺยา คนฺธาฯ ชิวฺหาวิเญฺญยฺยา รสาฯ กายวิเญฺญยฺยา โผฏฺฐพฺพา อิฏฺฐา กนฺตา มนาปา ปิยรูปา กามูปสํหิตา รชนียาฯ อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ กามคุณาฯ เย หิ เกจิ ภิกฺขเว สมณา วา พฺราหฺมณา วา อิเม กามคุเณ คถิตา มุจฺฉิตา อโชฺฌปนฺนา อนาทีนวทสฺสาวิโน อนิสฺสรณปญฺญา ปริภุญฺชนฺติ, เต เอวมสฺสุ เวทิตพฺพา ‘‘อนยมาปนฺนา พฺยาสนมาปนฺนา ยถากามกรณียา ปาปิมโต’’, เอวมาทินา ภเนฺต ภควา ปาสราสิอุปมาย ธมฺมเทสนํ ปรินิฏฺฐาเปสิฯ

จูฬหตฺถิปโทปมสุตฺต

ปุจฺฉา – เตนาวุโส ชานตา...เป.... สมฺมาสมฺพุทฺเธน จูฬหตฺถิปโทปมสุตฺตํ กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภนฺเต ชาณุสฺโสณึ พฺราหฺมณํ อารพฺภ ภาสิตํฯ ชาณุสฺโสณิ ภนฺเต พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ อุปสงฺกมิตฺวา ยาวตโก อโหสิ ปิโลติเกน ปริพฺพาชเกน สทฺธึ กถาสลฺลาโป, ตํ สพฺพํ ภควโต อาโรเจสิ, ตสฺมึ ภนฺเต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

ปุจฺฉา – กถญฺจาวุโส ภควา หตฺถิปโทปมํ วิตฺถาเรน ปริปูเรตฺวา เทเสสิฯ

วิสฺสชฺชนา – ‘‘น โข พฺราหฺมณ เอตฺตาวตา หตฺถิปโทปโม วิตฺถาเรน ปริปูโร โหติ, อปิ จ พฺราหฺมณ ยถา หตฺถิปโทปโม วิตฺถาเรน ปริปูโร โหติ, ตํ สุณาหิ สาธุกํ มนสิกโรหิ ภาสิสฺสามี’’ติ, เอวมาทินา ภนฺเต ภควา หตฺถิปโทปมํ ปริปูเรตฺวา พฺราหฺมณสฺส ชาณุสฺโสณิสฺส เทเสสิฯ

มหาหตฺถิปโทปมสุตฺต

ปุจฺฉา – มหาหตฺถิปโทปมสุตฺตํ ปนาวุโส กตฺถ กํ อารพฺภ เกน ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภนฺเต สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ อายสฺมตา สาริปุตฺตตฺเถเรน ธมฺมเสนาปตินา ภาสิตํฯ

มหาสาโรปมสุตฺต

ปุจฺฉา – มหาสาโรปมสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – ราชคเห ภนฺเต เทวทตฺตํ อารพฺภ ภาสิตํ, เทวทตฺโต ภนฺเต สงฺฆํ ภินฺทิตฺวา รุหิรุปฺปาทกมฺมํ กตฺวา อจิรปกฺกนฺโต โหติ, ตสฺมึ ภนฺเต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

จูฬสาโรปมสุตฺต

ปุจฺฉา – จูฬสาโรปมสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภนฺเต ปิงฺคลโกจฺฉํ พฺราหฺมณํ อารพฺภ ภาสิตํ, ปิงฺคลโกโจฺฉ ภนฺเต พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺหํ ปุจฺฉิ, ตสฺมึ ภนฺเต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

จูฬโคสิงฺคสุตฺต

ปุจฺฉา – จูฬโคสิงฺคสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ เกน สทฺธึ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – นาทิเก ภนฺเต โคสิงฺคสาลวนทาเย อายสฺมตา อนุรุทฺธตฺเถเรน สทฺธึ ภาสิตํฯ

มหาโคสิงฺคสุตฺต

ปุจฺฉา – มหาโคสิงฺคสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ เกน สทฺธึ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – โคสิงฺคสาลวนทาเย ภนฺเต อายสฺมตา จ สาริปุตฺตเตฺถเรน ธมฺมเสนาปตินา อายสฺมตา จ มหาโมคฺคลฺลานเตฺถเรน สทฺธึ ภาสิตํฯ

มหาโคปาลกสุตฺต

ปุจฺฉา – มหาโคปาลกสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภนฺเต สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ ภาสิตํฯ

จูฬโคปาลกสุตฺต

ปุจฺฉา – จูฬโคปาลกสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – วชฺชีสุ ภนฺเต อุกฺกเจลายํ คงฺคาย นทิยา ตีเร สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ ภาสิตํฯ

จูฬสจฺจกสุตฺต

ปุจฺฉา – เตนาวุโส ชานตา…เป…. สมฺมาสมฺพุเทฺธน จูฬสจฺจกสุตฺตํ กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – เวสาลิยํ ภนฺเต สจฺจกํ นิคณฺฐปุตฺตํ อารพฺภ ภาสิตํ, สจฺจโก นิคณฺฐปุโตฺต มหติยา ลิจฺฉวิปริสาย สทฺธึ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ ‘‘กถํ ปน ภวํ โคตโม สาวเก วิเนติ, กถํ ภาคา จ ปน โภโต โคตมสฺส สาวเกสุ อนุสาสนี พหุลา ปวตฺตตี’’ติ, อถ ภนฺเต ภควตา อนิจฺจวาเท จ อนตฺตวาเท จ ปกาสิเต สจฺจโก นิคณฺฐปุโตฺต ปถวีอุปมํ ทเสฺสตฺวา อตฺตโน อตฺตวาทํ ปกาเสสิ, ตสฺมึ ภนฺเต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

ปุจฺฉา – เอวํ อาวุโส สจฺจเกน นิคณฺฐปุเตฺตน มหาปถวีอุปมํ ทเสฺสตฺวา อตฺตวาเท ปกาสิเต กถํ ภควา ตํ อตฺตวาทํ ปุน ปติฎฺฐาเปตฺวา สมนุยุญฺชิ สมนุคาหิ สมนุภาสิฯ

วิสฺสชฺชนา – ‘‘นนุ ตฺวํ อคฺคิเวสฺสน เอวํ วเทสิ, รูปํ เม อตฺตา, เวทนา เม อตฺตา, สญฺญา เม อตฺตา, สงฺขารา เม อตฺตา, วิญฺญาณํ เม อตฺตา’’ติ, เอวํ โข ภนฺเต ภควา สจฺจกํ นิคณฺฐปุตฺตํ ตํ อตฺตวาทํ ปติฎฺฐาเปสิฯ ปติฎฺฐาเปตฺวา จ ปน ภนฺเต ภควา ‘‘เตน หิ อคฺคิเวสฺสน ตเญฺญเวตฺถ ปฏิปุจฺฉิสฺสามิ, ยถา เต ขเมยฺย, ตถา ตํ พฺยากเรยฺยาสี’’ติ เอวมาทินา ภนฺเต ภควา สจฺจกํ นิคณฺฐปุตฺตํ สมนุยุญฺชิ สมนุคาหิ สมนุภาสิฯ

ปุจฺฉา – เอวํ โข อาวุโส สจฺจเก นิคณฺฐปุเตฺต ตุณฺหีภูเต อโธมุเข ปชฺฌายเนฺต อปฺปฏิภาเน นิสิเนฺน ทุมฺมุโข นาม ลิจฺฉวิปุโตฺต ภควนฺตํ กึ วจนํ อโวจฯ

วิสฺสชฺชนา – เอวํ ภนฺเต สจฺจเก นิคณฺฐปุเตฺต ตุณฺหีภูเต มงฺกุภูเต ปตฺตกฺขเนฺธ อโธมุเข ปชฺฌายเนฺต อปฺปฏิภาเน ทุมฺมุโข ลิจฺฉวิปุโตฺต ภควนฺตํ เอตทโวจ ‘‘อุปมา มํ ภควา ปฏิภาตี’’ติฯ

ปุจฺฉา – อถ โข อาวุโส สจฺจโก นิคณฺฐปุโตฺต ภควนฺตํ กีทิสํ ปญฺหํ ปุจฺฉิ, กถญฺจ ตํ ภควา พฺยากาสิฯ

วิสฺสชฺชนา – อถ โข ภเนฺต สจฺจโก นิคณฺฐปุโตฺต ทุมฺมุขํ ลิจฺฉวิํ อปสาเทตฺวา ภควนฺตํ เสขญฺจ อเสขญฺจ ปญฺหํ ปุจฺฉิ, ภควา จ ภเนฺต ''อิธ อคฺคิเวสฺสน มม สาวโก ยํ กิญฺจิ รูปํ อตีตานาคตปจฺจุปฺปนฺนํ อชฺฌตฺตํ วา พหิทฺธา วา โอฬาริกํ วา สุขุมํ วา หีนํ วา ปณีตํ วา ยํ ทูเร สนฺติเก วา'' เอวมาทินา เสขญฺจ อเสขญฺจ ปุคฺคลํ วิภชิตฺวา พฺยากาสิฯ

พุโทฺธ โส ภควา โพธาย ธมฺมํ เทเสติฯ

ทโนฺต โส ภควา ทมถาย ธมฺมํ เทเสติฯ

สโนฺต โส ภควา สมถาย ธมฺมํ เทเสติฯ

ติโณฺณ โส ภควา ตรณาย ธมฺมํ เทเสติฯ

ปรินิพฺพุโต โส ภควา ปรินิพฺพานาย ธมฺมํ เทเสติฯ

มหาสจฺจกสุตฺต

ปุจฺฉา – มหาสจฺจกสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – เวสาลิยํ ภเนฺต สจฺจกํเยว นิคณฺฐปุตฺตํ อารพฺภ ภาสิตํฯ สจฺจโก ภเนฺต นิคณฺฐปุโตฺต อปรทิวเส ภควนฺตํ อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต สาวเก อาสชฺช ภาวนาทฺวยปฏิสํยุตฺตํ วาจํ ภาสติ, ตสฺมิํ ภเนฺต วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

ปุจฺฉา – กถญฺจาวุโส ภควา สจฺจกํ นิคณฺฐปุตฺตํ ปฏิปุจฺฉิตฺวา ภาวนาทฺวยํ วิภชฺช กเถสิฯ

วิสฺสชฺชนา – อถ โข ภเนฺต ภควา ''กินฺติ ปน เต อคฺคิเวสฺสน กายภาวนา สุตา''ติ เอวมาทินา สจฺจกํ นิคณฺฐปุตฺตํ ปฏิปุจฺฉิตฺวา, กถญฺจ อคฺคิเวสฺสน อภาวิตกาโย จ โหติ อภาวิตจิโตฺต จ เอวมาทินา ภาวนาทฺวยํ วิภชิตฺวา พฺยากาสิฯ

ปุจฺฉา – อถ โข อาวุโส สจฺจโก นิคณฺฐปุโตฺต ภควนฺตํ กิํ วจนํ อโวจ, กถญฺจ ภควา ปธานกาเล อตฺตนาอนุภูตปุพฺพา ปรมุกฺกํสคตา สุขทุกฺขเวทนาโย ปกาเสสิ, ยาปิ ภควโต จิตฺตํ น ปริยาทาย อฏฺฐํสุฯ

วิสฺสชฺชนา – อถ โข ภเนฺต สจฺจโก นิคณฺฐปุโตฺต ภควนฺตํ เอตทโวจ ''น หิ นูน โภโต โคตมสฺส อุปฺปชฺชติ, ตถา รูปา สุขาเวทนา, ยถารูปา อุปฺปนฺนา สุขาเวทนา จิตฺตํ ปริยาทาย ติเฏฺฐยฺย, น หิ นูน โภโต โคตมสฺส อุปฺปชฺชติ ตถารูปา ทุกฺขา เวทนา, ยถารูปา อุปฺปนฺนา ทุกฺขา เวทนา จิตฺตํ ปริยาทาย ติเฏฺฐยฺยา''ติ อถ โข ภควา ''กิญฺหิ โน สิยา อคฺคิเวสฺสน, อิธ เม อคฺคิเวเสฺสน ปุเพฺพว สโมฺพธา อนภิสมฺพุทฺธสฺส โพธิสตฺตเสฺสว สโต เอตทโหสิ, เอวมาทินา ภเนฺต ภควา ปธานกาเล อตฺตนานุภูตปุพฺพา ปรมุกฺกํสคตา สุขทุกฺขเวทนาโย วิตฺถาเรน, ยาปิ ภควโต จิตฺตํ น ปริยาทาย อฏฺฐํสุฯ

จูฬตณฺหาสงฺขยสุตฺต

ปุจฺฉา – เตนาวุโส ภควตา ชานตา…เป…. สมฺมาสมฺพุเทฺธน จูฬตณฺหาสงฺขยสุตฺตํ กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภเนฺต สกฺกํ เทวานมินฺทํ อารพฺภ ภาสิตํฯ สโกฺก ภเนฺต เทวานมิโนฺท ภควนฺตํ อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจ ''กิตฺตาวตานุโข ภเนฺต ภิกฺขุ สํขิเตฺตน ตณฺหาสงฺขยวิมุโตฺต โหติ อจฺจนฺตนิโฏฺฐ อจฺจนฺตโยคเกฺขมิ อจฺจนฺตพฺรหฺมจารี อจฺจนฺตปริโยสาโน เสโฏฺฐ เทวมนุสฺสาน''นฺติฯ ตสฺมึ ภเนฺต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

กิตฺตาวตา นุ โข ภเนฺต ภิกฺขุ สํขิเตฺตน ตณฺหาสงฺขยวิมุโตฺต โหติ อจฺจนฺตนิโฏฺฐ อจฺจนฺตโยคเกฺขมี อจฺจนฺตพฺรหฺมจารี อจฺจนฺตปริยาสาโน เสโฏฺฐ เทวมนุสฺสานํ –

มหาตณฺหาสงฺขยสุตฺต

ปุจฺฉา – มหาตณฺหาสงฺขยสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภเนฺต สาตึ ภิกฺขุํ เกวฏฺฏปุตฺตํ อารพฺภ ภาสิตํฯ สาติสฺส ภเนฺต ภิกฺขุโน เกวฏฺฏปุตฺตสฺส เอวรูปํ ปาปกํ ทิฏฺฐิคตํ อุปฺปนฺนํ โหติ ''ตถาหํ ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, ยถา ตเทวิทํ วิญฺญาณํ สนฺธาวติ สํสรติ อนญฺญ''นฺติฯ ตสฺมึ ภเนฺต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

ปุจฺฉา – อถ โข อาวุโส ภควา กถํ ภิกฺขู อามเนฺตตฺวา จ ปฏิปุจฺฉิตฺวา จ อนตฺตภาวทีปิกํ ธมฺมกถํ กเถสิฯ

วิสฺสชฺชนา – อถ ภเนฺต ภควา ภิกฺขู ''ตํ กึ มญฺญถ ภิกฺขเว, อปินายํ สาติ ภิกฺขุ เกวฏฺฏปุโตฺต อุสฺมีกโตปิ อิสฺมึ ธมฺมวินเย''ติ อามเนฺตตฺวา, ตุเมฺหปิ เม ภิกฺขเว เอวํ ธมฺมํ เทสิตํ อาชานาถาตฺยาทินา ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉิตฺวา จ ยํ ยเทว ภิกฺขเว ปจฺจยํ ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชติ วิญฺญาณํ, เตน เตเนว วิญฺญาณํ เตฺวว สงฺขฺยํ คจฺฉติ, จกฺขุญฺจ ปฏิจฺจ รูเป จ อุปฺปชฺชติ วิญฺญาณํ จกฺขุวิญฺญาณํ เตฺวว สงฺขฺยํ คจฺฉติ, เอวมาทินา ภเนฺต อนตฺตตาทีปิกํ ธมฺมึ กถํ กเถสิฯ

มหาอสฺสปุรสุตฺต

ปุจฺฉา – มหาอสฺสปุรสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – อเงฺคสุ ภเนฺต อสฺสปุเร นาม องฺคานํ นิคเม พหู มนุเสฺส สเทฺธ ปสเนฺน อารพฺพฺภ ภาสิตํฯ พหู ภเนฺต มนุสฺสา สทฺธา ปสนฺนา ภิกฺขุสงฺฆํ สกฺกจฺจํ อุปฏฺฐหึสุ, สพฺพกาลญฺจ รตนตฺตยปฏิสํยุตฺตํ วณฺณกถํเยว กถยึสุฯ ตสฺมึ ภเนฺต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

ปุจฺฉา – กตเม อาวุโส ตตฺถ ภควตา ธมฺมา สมณกรณา จ พฺราหฺมณกรณา จ อุตฺตรุตฺตริปณีตปณีตา เทสิตาฯ

วิสฺสชฺชนา – หิโรตฺตปฺปา ปริสุทฺธกายสมาจาโร ปริสุทฺธวจีสมาจาโร ปริสุทฺธมโนสมาจาโร ปริสุทฺธาชีโว อินฺทฺริเยสุ คุตฺตทฺวารตา โภชเนมตฺตญฺญุตา ชาคริยานุโยโค สติสมฺปชญฺญํ นีวรณปฺปหานํ จตฺตาริ จ ฌานานิ ติโสฺส จ วิชฺชา อิเม โข ภเนฺต ตตฺถ ภควตา สมณกรณา จ พฺราหฺมณกรณา จ อุตฺตรุตฺตริ ปณีตปณีตา ธมฺมา เทสิตาฯ

จูฬอสฺสปุรสุตฺต

ปุจฺฉา – จูฬอสฺสปุรสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺต กํ อารพฺภ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – ตสฺมิํเยว ภนฺเต อสฺสปุเร นิคเม เตเยว มนุสฺเส สเทฺธ ปสนฺเน อารพฺภ ภาสิตํ, ตสฺมิํเยว ภนฺเต วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

ปุจฺฉา – กถญฺจาวุโส ตตฺถ ภควตา สมณสามีจิปฺปฏิปทา จ อสฺสมณสามีจิปฺปฏิปทา จ วิภชิตฺวา เทสิตาฯ

วิสฺสชฺชนา – ‘‘กถญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ น สมณสามีจิปฺปฏิปทํ ปฏิปนฺโน โหติ, ยสฺส กสฺสจิ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน อภิชฺฌาลุสฺส อภิชฺฌา อปฺปหีนา โหติ, พฺยาปนฺนจิตฺตสฺส พฺยาปาโท อปฺปหีโน โหตี’’ติ เอวมาทินา จฯ กถญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สมณสามีจิปฺปฏิปทํ ปฏิปนฺโน โหติ, ยสฺส กสฺสจิ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน อภิชฺฌาลุสฺส อภิชฺฌา ปหีนา โหติ, พฺยาปนฺนจิตฺตสฺส พฺยาปาโท ปหีโน โหติ เอวมาทินา จ ภนฺเต ภควตา ตตฺถ สมณสามีจิปฺปฏิปทา จ อสฺสมณสามีจิปฺปฏิปทา จ วิตฺถาเรน วิภชิตฺวา เทสิตาฯ

สาเลยฺยกสุตฺต

ปุจฺฉา – สาเลยฺยกสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – โกสเลสุ ภนฺเต สาลายํ นาม พฺราหฺมณคาเม สาเลยฺยเก พฺราหฺมณคหปติเก อารพฺภ ภาสิตํฯ สาเลยฺยกา ภนฺเต พฺราหฺมณคหปติกา ภควนฺตํ อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจุํ ‘‘โก นุ โข โภ โคตม เหตุ โก ปจฺจโย, เยน มิเธกเจฺจ สตฺตา กายสฺส เภทา ปรํ มรณา อปายํ ทุคฺคติํ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺชนฺติ, โก ปน โภ โคตม เหตุ โก ปจฺจโย, เยน มิเธกเจฺจ สตฺตา กายสฺส เภทา ปรํ มรณา สุคติํ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชนฺตี’’ติฯ ตสฺมิํ ภนฺเต วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

เวรญฺชกสุตฺต

ปุจฺฉา – เวรญฺชกสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภนฺเต เวรญฺชเก พฺราหฺมณคหปติเก อารพฺภ ภาสิตํฯ เวรญฺชกา ภนฺเต พฺราหฺมณคหปติกา ภควนฺตํ อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจุํ ‘‘โก นุ โข โภ โคตม เหตุ โก ปจฺจโย, เยน มิเธกเจฺจ สตฺตา กายสฺส เภทา ปรํ มรณา อปายํ ทุคฺคติํ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺชนฺติ, โก ปน โภ โคตม เหตุ โก ปจฺจโย, เยน มิเธกเจฺจ สตฺตา กายสฺส เภทา ปรํ มรณา สุคติํ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชนฺตี’’ติฯ ตสฺมิํ ภนฺเต วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

มหาเวทลฺลสุตฺต

ปุจฺฉา – มหาเวทลฺลสุตฺตํ ปนาวุโส กตฺถ เกน ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภนฺเต อายสฺมตา มหาโกฏฺฐิเกน ปุฏฺเฐน อายสฺมตา สาริปุตฺตตฺเถเรน ธมฺมเสนาปตินา ภาสิตํฯ

จูฬเวทลฺลสุตฺต

ปุจฺฉา – จูฬเวทลฺลสุตฺตํ ปนาวุโส กตฺถ เกน ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – ราชคเห ภเนฺต วิสาเขน อุปาสเกน ปุฏฺฐาย ธมฺมทินฺนาย เถริยา ภาสิตํฯ

จูฬธมฺมสมาทานสุตฺต

ปุจฺฉา – จูฬธมฺมสมาทานสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภเนฺต สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ ภาสิตํฯ

มหาธมฺมสมาทานสุตฺต

ปุจฺฉา – มหาธมฺมสมาทานสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภเนฺต สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ ภาสิตํฯ

วีมํสกสุตฺต

ปุจฺฉา – วีมํสกสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภเนฺต สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ ภาสิตํฯ

โกสมฺพิยสุตฺต

ปุจฺฉา – โกสมฺพิยสุตฺตํ ปนาวุโส กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – โกสมฺพิยํ ภเนฺต โกสมฺพิเก ภิกฺขู อารพฺภ ภาสิตํฯ โกสมฺพิกา ภเนฺต ภิกฺขู ภณฺฑนชาตา กลหชาตา วิวาทาปนฺนา อญฺญมญฺญํ มุขสตฺตีหิ วิตุทนฺตา วิหรนฺติฯ ตสฺมิํ ภเนฺต วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

พฺรหฺมนิมนฺตนิกสุตฺต

ปุจฺฉา – พฺรหฺมนิมนฺตนิกสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภเนฺต สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ ภาสิตํฯ

มารตชฺชนิยสุตฺต

ปุจฺฉา – มารตชฺชนียสุตฺตํ ปนาวุโส กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมิํ เกน ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สเกฺกสุ ภเนฺต สุสุมารคิเร เภสกฬาวเน มิคทาเย อายสฺมตา มหาโมคฺคลฺลาเนน มารํ ปาปิมนฺตํ อารพฺภ ภาสิตํฯ มาโร ภเนฺต ปาปิมา อายสฺมโต มหาโมคฺคลฺลานสฺส กุจฺฉิคโต โหติ โกฏฺฐมนุปวิโฏฺฐฯ ตสฺมิํ ภเนฺต วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

มชฺฌิมปณฺณาสปาฬิ

กนฺทรกสุตฺต

ปุจฺฉา – เตนาวุโส ชานตา…เป…. สมฺมาสมฺพุเทฺธน กนฺทรกสุตฺตํ กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – จมฺปายํ ภนฺเต คคฺคราย โปกฺขรณิยา ตีเร เปสฺสญฺจ หตฺถาโรหปุตฺตํ กนฺทรกญฺจ ปริพฺพาชกํ อารพฺภ ภาสิตํ, กนฺทรโก ภนฺเต ปริพฺพาชโก ภควโต จ ภิกฺขุสงฺฆสฺส จ วณฺณํ อภาสิ, เปโสฺส จ ภนฺเต หตฺถาโรหปุโตฺต ภควโต จ ธมฺมเทสนาย จ วณฺณํ อภาสิฯ ตสฺมึ ภนฺเต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

ปุจฺฉา – เอวํ โข อาวุโส กนฺทรเกน ปริพฺพาชเกน ภควโต จ ภิกฺขุสงฺฆสฺส จ อภิปฺปสเนฺนน วเณฺณ ภาสิเต กถํ ภควา ตํ สมนฺุชานิตฺวา ธมฺมเทสนารมฺภํ อารภิ, กถญฺจ เปโสฺส หตฺถาโรหปุโตฺต ภควโต จ ธมฺมเทสนาย จ วณฺณํ อภาสิ , กถญฺจ เปสฺสสฺส หตฺถาโรหปุตฺตสฺส อชฺฌาสยานุรูปํ ธมฺมํ เทเสสิฯ

วิสฺสชฺชนา – เอวํ โข ภนฺเต กนฺทรเกน ปริพฺพาชเกน ภควโต จ ภิกฺขุสงฺฆสฺส จ อภิปฺปสเนฺนน วเณฺณ ภาสิเต ''เอวเมตํ กนฺทรก เอวเมตํ กนฺทรก'' เอวมาทินา ภควา ตํ สมนฺุชานิตฺวา ''สนฺติ หิ กนฺทรก ภิกฺขู อิมสฺมึ ภิกฺขุสเงฺฆ อรหโนฺต ขีณาสวา วุสิตวโนฺต กตกรณียา โอหิตภารา อนุปฺปตฺตสทตฺถา ปริกฺขีณภวสํโยชนา สมฺมทญฺญา วิมุตฺตา''ติ เอวมาทินา ธมฺมเทสนํ สมารภิฯ อถ โข ภนฺเต เปโสฺส หตฺถาโรหปุโตฺต ''อจฺฉริยํ ภนฺเต อพฺภุตํ ภนฺเต ยาวสุปญฺญตฺตา จิเม ภนฺเต ภควตา จตฺตาโร สติปฏฺฐานา สตฺตานํ วิสุทฺธิยา โสกปริเทวานํ สมติกฺกมาย ทุกฺขโทมนสฺสานํ อตฺถงฺคมาย ญายสฺส อธิคมาย นิพฺพานสฺส สจฺฉิกิริยายา''ติ เอวมาทินา ภควโต จ ธมฺมเทสนาย วณฺณํ อภาสิ, ภควาปิ ภนฺเต ''คหนเญฺหตํ เปสฺส ยทิทํ มนุสฺสา, อุตฺตานกเญฺหตํ เปสฺส ยทิทํ ปสโว''ติอาทินา เปสฺสสฺส หตฺถาโรหปุตฺตสฺส อชฺฌาสยานุรูปํ ธมฺมกถํ เทเสสิฯ

ปุจฺฉา – ตํ ปนาวุโส ธมฺมเทสนํ สุตฺวา เปสฺสสฺส หตฺถาโรหปุตฺตสฺส กีทิโส อานิสํโส อธิคโต, กถญฺจ ภควา ตํ ปุคฺคลจตุกฺกเทสนํ สํขิเตฺตน ภาสิตํ, ภิกฺขูนํ วิตฺถาเรน วิภชิตฺวา เทเสสิฯ

วิสฺสชฺชนา – ตํ โข ปน ภนฺเต ธมฺมํ สุตฺวา เปสฺสสฺส หตฺถาโรหปุตฺตสฺส เทฺว อานิสํสา อธิคตา สเงฺฆ จ ปสาโท สติปฏฺฐานปริคฺคหญฺจาโย จ อภินโวฯ ภควา จ ภนฺเต ตํ ปุคฺคลจตุกฺกเทสนํ ภิกฺขูหิ ยาจิโต ''กตโม จ ภิกฺขเว ปุคฺคโล อตฺตปริตาปนานุโยคมนุยุโตฺต''ติอาทินา สํขิเตฺตน ภาสิตํ, วิตฺถาเรน อตฺถํ อวิภตฺตํฯ วิตฺถาเรน วิภชิตฺวา เทเสสิฯ

อฏฺฐกนาครสุตฺต

ปุจฺฉา – อฏฺฐกนาครสุตฺตํ ปนาวุโส กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ เกน ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – เวสาลิยํ ภนฺเต เวฬุวคามเก คหปตึ อฏฺฐกนาครํ อารพฺภ อายสฺมตา อานนฺทเตฺถเรน ธมฺมภณฺฑาคาริเกน ภาสิตํฯ ทสโม ภนฺเต คหปติ อฏฺฐกนาคโร อายสฺมนฺตํ

อานนฺทํ อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจ ‘‘อตฺถิ นุ โข ภนฺเต อานนฺท เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน เอกธมฺโม อกฺขาโต, ยตฺถ ภิกฺขุโน อปฺปมตฺตสฺส อาตาปิโน ปหิตตฺตสฺส วิหรโต อวิมุตฺตญฺเจว จิตฺตํ วิมุจฺจติ, อปริกฺขีณา จ อาสวา ปริกฺขยํ คจฺฉนฺติ, อนนุปฺปตฺตญฺจ อนุตฺตรํ โยคกฺเขมํ อนุปาปุณาตี’’ติ, ตสฺมึ ภนฺเต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

เสขสุตฺต

ปุจฺฉา – เสขสุตฺตํ ปนาวุโส กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ เกน ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สเกฺกสุ ภนฺเต กปิลวตฺถุสฺมึ สนฺถาคาเร อายสฺมตา อานนฺทเตฺถเรน ธมฺมภณฺฑาคาริเกน กาปิลวตฺถเว สเกฺย อารพฺภ ภาสิตํฯ ภควา ภนฺเต กาปิลวตฺถเว สเกฺย พหุเทวรตฺตึ ธมฺมิยา กถาย สนฺทเสฺสตฺวา สมาทเปตฺวา สมุเตฺตเชตฺวา สมฺปหํเสตฺวา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อามเนฺตสิ ‘‘ปฏิภาตุ ตํ อานนฺท กาปิลวตฺถวานํ สกฺยานํ เสโข ปาฏิปโท, ปิฏฺฐิ เม อาคิลายติ, ตมหํ อายมิสฺสามี’’ติฯ ตสฺมึ ภนฺเต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

โปตลิยสุตฺต

ปุจฺฉา – โปตลิยสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – องฺคุตฺตราเปสุ ภนฺเต อาปเณ นาม องฺคุตฺตราปานํ นิคเม โปตลิยํ คหปตึ ปฏิกฺขิตฺตสพฺพกมฺมนฺตํ อารพฺภ ภาสิตํฯ โปตลิโย ภนฺเต คหปติ ปฏิกฺขิตฺตสพฺพกมฺมโนฺต เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมโนฺต ภควตา คหปติวาเทน สมุทาจริยมาโน กุปิโต อนตฺตมโน ภควนฺตํ เอตทโวจ ‘‘ตยิทํ โภ โคตม นจฺฉนฺนํ ตยิทํ นปฺปติรูปํ, ยํ มํ ตฺวํ คหปติวาเทน สมุทาจรสี’’ติฯ ตสฺมึ ภนฺเต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

ปุจฺฉา – กถญฺจาวุโส ภควา กามานํ อาทีนวํ วิตฺถาเรน ปกาเสตฺวา อริยสฺส วินเย โวหารสมุเจฺฉทํ ทเสฺสสิฯ

วิสฺสชฺชนา – อถ ภนฺเต ภควา อริยสฺส วินเย โวหารสมุเจฺฉทาย อฏฺฐ ธเมฺม วิภชิตฺวา ‘‘เสยฺยถาปิ คหปติ กุกฺกุโร ชิฆจฺฉาทุพฺพลฺยปเรโต โคฆาตกสูนํ ปจฺจุปฏฺฐิโต อสฺส’’ เอวมาทินา กาเมสุ อาทีนวํ ทเสฺสตฺวา ปริโยสาเน ตีหิ วิชฺชาหิ อริยสฺส วินเย โวหารสมุเจฺฉทํ สเพฺพนสพฺพํ สพฺพถาสพฺพํ โวหารสมุเจฺฉทํ วิตฺถาเรน วิภชิตฺวา เทเสสิฯ

ชีวกสุตฺต

ปุจฺฉา – เตนาวุโส ภควตา…เป.… สมฺมาสมฺพุเทฺธน ชีวกสุตฺตํ กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – ราชคเห ภนฺเต ชีวกํ โกมารภจฺจํ อารพฺภ ภาสิตํฯ ชีวโก ภนฺเต โกมารภโจฺจ ภควนฺตํ อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจ ‘‘สุตํ เมตํ ภนฺเต สมณํ โคตมํ อุทฺทิสฺส ปาณํ อารภนฺติ, ตํ สมโณ โคตโม ชานํ อุทฺทิสฺส กตํ มํสํ ปริภุญฺชติ ปฏิจฺจ กมฺมนฺติฯ เย เต ภนฺเต เอวมาหํสุ ‘สมณํ โคตมํ อุทฺทิสฺส ปาณํ อารภนฺติ, ตํ สมโณ โคตโม ชานํ อุทฺทิสฺส กตํ มํสํ ปริภุญฺชติ ปฏิจฺจ กมฺม’นฺติ, กจฺจิ เต ภนฺเต ภควโต วุตฺตวาทิโน น จ ภควนฺตํ อภูเตน อพฺภาจิกฺขนฺติ,

ธมฺมสฺส จานุธมฺมํ พฺยากโรนฺติ, น จ โกจิ สหธมฺมิโก วาทานุวาโท คารยฺหํ ฐานํ อาคจฺฉตี’’ติฯ ตสฺมึ ภนฺเต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

อุปาลิสุตฺต

ปุจฺฉา – อุปาลิสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – นาฬนฺทายํ ภนฺเต อุปาลึ คหปตึ อารพฺภ ภาสิตํฯ อุปาลิ ภนฺเต คหปติ ภควนฺตํ อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจ ‘‘อาคมา นุขฺวิธ ภนฺเต ทีฆตปสฺสี นิคโณฺฐ’’ติ, เอวมาทินา จ ภนฺเต อุปาลิ คหปติ ภควโต ปฏิสนฺธารํ กตฺวา อตฺตโน อาจริยสฺส นิคณฺฐสฺส นาฏปุตฺตสฺส วาทํ ปกาเสสิ, วาทํ วเณฺณสิฯ ตสฺมึ ภนฺเต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

ปุจฺฉา – อถ โข อาวุโส ภควา อุปาลึ คหปตึ ตสฺมึ วาเท กถํ สมนุยุญฺชี สมนุคาหี สมนุภาสี, กถญฺจสฺส อุปายํ ทเสฺสตฺวา ยถาภูตํ อตฺถํ ญาเปสิฯ

วิสฺสชฺชนา – อถ โข ภนฺเต ภควา อุปาลึ คหปตึ ‘‘สเจ โข ตฺวํ คหปติ สเจฺจ ปติฏฺฐาย มเนฺตยฺยาสิ, สิยา โน เอตฺถ กถาสลฺลาโป’’ติ อุปาลึ คหปตึ กถํ สมุฏฺฐาเปตฺวา ‘‘ตํ กึมญฺญสิ คหปติ, อิธสฺส นิคโณฺฐ อาพาธิโก ทุกฺขิโต พาฬฺหคิลาโน สีโตทกปฏิกฺขิโตฺต อุโณฺหทกปฏิเสวี, โส สีโตทกํ อลภมาโน กาลงฺกเรยฺยา’’ติ เอวมาทินา ภนฺเต ภควา จตฺตาโร อุปาเย ทเสฺสตฺวา อุปาลึ คหปตึ ยถาภูตมตฺถํ ญาเปสิฯ

ปุจฺฉา – เอวํ โข อาวุโส อุปาลิ คหปติ ภควตา สญฺญาปิโต อิมสฺมึ ธมฺมวินเย ปสโนฺน กีทิสํ ปสนฺนาการํ อกาสิ, กถญฺจ ภควา ตํ ปุน อนุสาสิตฺวา อุตฺตริ วิเนสิฯ

วิสฺสชฺชนา – ‘‘ปุริเมเนวาหํ ภนฺเต โอปเมฺมน ภควโต อตฺตมโน อภิรโทฺธ, อปิจาหํ อิมานิ ภควโต วิจิตฺรานิ ปญฺหปฏิภานานิ โสตุกาโม, เอวาหํ ภควนฺตํ ปจฺจนีกํ กาตพฺพํ อมญฺญิสฺส’’นฺติ, เอวมาทินา ภนฺเต อุปาลิ คหปติ ภควตา วิญฺญาปิโต อิมสฺมึ ธมฺมวินเย ปสโนฺน ปสนฺนาการํ อกาสิฯ ตตฺถ ภควา จ ภนฺเต ‘‘อนุวิจฺจการํ โข คหปติ กโรหิ, อนุวิจฺจกาโร ตุมฺหาทิสานํ ญาตมนุสฺสานํ สาธุ โหตี’’ติ เอวมาทินา ปุน อนุสาสิตฺวา อุตฺตริ ยาว ธมฺมจกฺขุปฏิลาภา วิเนสิฯ

ปุจฺฉา – กถญฺจาวุโส นิคณฺฐสฺส นาฏปุตฺตสฺส อุปาลิสฺส คหปติสฺส นิเวสนํ คนฺตฺวา อาวีมํสนา จ อุปาลิสฺส คหปติสฺส ปจฺจุตฺตรา กถา จ อโหสิฯ

วิสฺสชฺชนา – ‘‘อุมฺมโตฺตสิ ตฺวํ คหปติ ทโตฺตสิ ตฺวํ คหปตี’’ติ เอวมาทินา ภนฺเต นิคณฺฐสฺส นาฏปุตฺตสฺส อุปาลิสฺส คหปติสฺส นิเวสนํ คนฺตฺวา วีมํสา จ ‘‘ภทฺทิกา ภนฺเต อาวฏฺฏนีมายา กลฺยาณี ภนฺเต อาวฏฺฏนีมายาติ’’ เอวมาทินา อุปาลิสฺส คหปติสฺส ปจฺจุตฺตรกถา จ อโหสิฯ

ธีรสฺส วิคตโมหสฺส,
ปภินฺนขีลสฺส วิชิตวิชยสฺส;
อนีฆสฺส สุสมจิตฺตสฺส,
วุทฺธสีลสฺส สาธุปญฺญสฺส;
เวสมนฺตรสฺส วิมลสฺส,

ภควโต ตสฺส สาวโกหมสฺมิํฯ

อกถํ กถิสฺส ตุสิตสฺส,
วนฺตโลกามิสสฺส มุทิตสฺส;
กตสมณสฺส มนุชสฺส,
อนฺติมสารีรสฺส นรสฺสฯ

อโนปมสฺส วิรชสฺส,
ภควโต ตสฺส สาวโก หมสฺมิ –

ตณฺหจฺฉิทสฺส พุทฺธสฺส,
วีตธูมสฺส อนุปลิตฺตสฺสฯ
อาหุเนยฺยสฺส ยกฺขสฺส,
อุตฺตมปุคฺคลสฺส อตุลสฺส;
มหโต ยสคฺคปตฺตสฺส,
ภควโต ตสฺส สาวโก หมสฺมิ –

กุกฺกุรวติกสุตฺต

ปุจฺฉา – กุกฺกุรวติกสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – โกลิเยสุ ภนฺเต หลิทฺทวสเน นาม โกลิยานํ นิคเม ปุณฺณญฺจ โกลิยปุตฺตํ โควติกํ อเจลญฺจ เสนิยํ กุกฺกุรวติกํ อารพฺภ ภาสิตํฯ ปุโณฺณ ภนฺเต โกลิย ปุโตฺต โควติโก ภควนฺตํ เอตทโวจ ‘‘อยํ ภนฺเต อเจโล เสนิโย กุกฺกุรวติโก ทุกฺกรการโก ฉมานิกฺขิตฺตํ โภชนํ ภุญฺชติ, ตสฺส ตํ กุกฺกุรวตํ ทีฆรตฺตํ สมตฺตํ สมาทินฺนํ, ตสฺส กา คติ, โก อภิสมฺปราโย’’ติ, ตสฺมิํ ภนฺเต วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

อภยราชกุมารสุตฺต

ปุจฺฉา – เตนาวุโส ชานตา…เป…. สมฺมาสมฺพุเทฺธน อภยราชกุมารสุตฺตํ กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – ราชคเห เม ภนฺเต อภยํ ราชกุมารํ อารพฺภ ภาสิตํฯ อภโย ภนฺเต ราชกุมาโร ภควนฺตํ อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจ ‘‘ภาเสยฺย นุ โข ภนฺเต ตถาคโต ตํ วาจํ, ยา สา วาจา ปเรสํ อปฺปิยา อมนาปา’’ติ, ตสฺมิํ ภนฺเต วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

พหุเวทนียสุตฺต

ปุจฺฉา – พหุเวทนียสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภนฺเต อายสฺมนฺตญฺจ อุทายิํ ปญฺจกงฺคญฺจ ถปติํ อารพฺภ ภาสิตํ, ปญฺจกโงฺค ภนฺเต ถปติ อายสฺมนฺตํ อุทายิํ อุปสงฺกมิตฺวา เวทนํ ปุจฺฉิ, อายสฺมา ภนฺเต อุทายี ปญฺจกงฺคํ ถปติํ เอตทโวจ ‘‘ติโสฺส โข ถปติ เวทนา วุตฺตา ภควตา สุขา เวทนา ทุกฺขา เวทนา อทุกฺขมสุขา เวทนา’’ติฯ เอวํ วุเตฺต ภนฺเต ปญฺจกโงฺค ถปติ อายสฺมนฺตํ อุทายิํ เอตท

โวจ ‘‘น โข ภเนฺต อุทายิ ติโสฺส เวทนา วุตฺตา ภควตา, เทฺว เวทนา วุตฺตา ภควตา สุขา เวทนา ทุกฺขา เวทนา, ยายํ ภเนฺต อทุกฺขมสุขา เวทนา, สนฺตสฺมึ เอสา ปณีเต สุเข วุตฺตา ภควตา’’ติฯ เนว อสกฺขิ โข ภเนฺต อายสฺมา อุทายี ปญฺจกงฺคํ ถปตึ สญฺญาเปตุํ, น ปน อสกฺขิ ปญฺจกโงฺค ถปติ อายสฺมนฺตํ อุทายึ สญฺญาเปตุํฯ อโสฺสสิ โข อายสฺมา อานโนฺท อายสฺมโต อุทายิสฺส ปญฺจกเงฺคน ถปตินา สทฺธึ อิมํ กถาสลฺลาปํ, อถ โข ภเนฺต อายสฺมา อานโนฺท ยาวตโก อโหสิ อายสฺมโต อุทายิสฺส ปญฺจกเงฺคน ถปตินา สทฺธึ กถาสลฺลาโป, ตํ สพฺพํ ภควโต อาโรเจสิฯ ตสฺมึ ภเนฺต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

อปณฺณกสุตฺต

ปุจฺฉา – อปณฺณกสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – โกสเลสุ ภเนฺต สาลายํ นาม โกสลานํ พฺราหฺมณคาเม สาเลยฺยเก พฺราหฺมณคหปติเก อารพฺภ ภาสิตํฯ สมฺพหุลา ภเนฺต อญฺญติตฺถิยา สาเลยฺยกานํ พฺราหฺมณคหปติกานํ อตฺตโน อตฺตโน มิจฺฉาทิฎฺฐิโย ปฎิคฺคณฺหาเปสุํ อุคฺคณฺหาเปสุํฯ เต ปน ภเนฺต สาเลยฺยกา พฺราหฺมณคหปติกา เอกทิฎฺฐิยมฺปิ ปติฎฺฐาตุํ น สกฺขึสุฯ ตสฺมึ ภเนฺต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

ปุจฺฉา – ตตฺร อาวุโส ภควตา ปฐมํ มิจฺฉาวาโท จ สมฺมาวาโท จ กถํ วิภชิตฺวา ปกาสิโตฯ

วิสฺสชฺชนา – ตตฺร ภเนฺต ภควตา ‘‘สนฺติ คหปตโย เอเก สมณพฺราหฺมณา เอวํวาทิโน เอวํทิฎฺฐิโน นตฺถิ ทินฺนํ นตฺถิ ยิฎฺฐํ นตฺถิ หุตํ นตฺถิ สุกตทุกฺกฎานํ กมฺมานํ ผลํ วิปาโก’’ติ เอวมาทินา ปฐมํ มิจฺฉาวาโท จ สมฺมาวาโท จ วิภชิตฺวา ปกาสิโตฯ

ปุจฺฉา – ตตฺถ อาวุโส ภควตา มิจฺฉาวาทีนญฺจ โทโส สมฺมาวาทีนญฺจ คุโณ กถํ วิจาเรตฺวา ปกาสิโตฯ

วิสฺสชฺชนา – ตตฺถ ภเนฺต ภควตา ‘‘ตตฺร คหปตโย เยเต สมณพฺราหฺมณา เอวํวาทิโน เอวํทิฎฺฐิโน นตฺถิ ทินฺนํ นตฺถิ ยิฎฺฐํ นตฺถิ หุตํ นตฺถิ สุกตทุกฺกฎานํ กมฺมานํ ผลํ วิปาโก’’ติ เอวมาทินา ภเนฺต มิจฺฉาวาทีนญฺจ โทโส สมฺมาวาทีนญฺจ คุโณ ภควตา วิจาเรตฺวา ปกาสิโตฯ

ปุจฺฉา – กถญฺจาวุโส ตตฺถ ภควตา วิญฺญุโน ปุริสปุคฺคลสฺส ปฎิสญฺจิกฺขณา ปกาสิตาฯ

วิสฺสชฺชนา – ตตฺร คหปตโย วิญฺญู ปุริโส อิติ ปฎิสญฺจิกฺขตีติ เอวมาทินา ภเนฺต ตตฺถ ภควตา วิญฺญุโน ปุริสปุคฺคลสฺส ปฎิสญฺจิกฺขณา ปกาสิตาฯ

ปุจฺฉา – กถญฺจาวุโส ภควตา อเญฺญสุปิ มิจฺฉาวาทสมฺมาวาเทสุ อปณฺณกปฎิปทา วิจาเรตฺวา ปกาสิตา, ตํ สเงฺขปโต กเถสิฯ

วิสฺสชฺชนา – ยเถว ภเนฺต ปฐเม วาเท, เอวเมว โข ภเนฺต อกิริยวาทาทีสุ จตูสุ จ มิจฺฉาวาเทสุ โทสํ กิริยวาทาทีสุ จ จตูสุ สมฺมาวาเทสุ คุณํ, ตตฺถ จ วิญฺญุโน ปุริสสฺส ปฎิสญฺจิกฺขณาการํ ทเสฺสตฺวา ภควตา อปณฺณกปฎิปทา ปกาสิตาฯ

อมฺพลฎฺฐิกราหุโลวาทสุตฺต

ปุจฺฉา – อมฺพลฏฺฐิกราหุโลวาทสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – ราชคเห ภเนฺต อายสฺมนฺตํ ราหุลํ อารพฺภ ภาสิตํฯ

มหาราหุโลวาทสุตฺต

ปุจฺฉา – มหาราหุโลวาทสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภเนฺต อายสฺมนฺตํ ราหุลํ อารพฺภ ภาสิตํฯ อายสฺมา ภเนฺต ราหุโล ภควโต เจว อตฺตโน จ อตฺตภาวสมฺปตฺติํ นิสฺสาย เคหสฺสิตํ ฉนฺทราคํ อุปฺปาเทสิฯ ตสฺมิํ ภเนฺต วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

จูฬมาลุกฺยสุตฺต

ปุจฺฉา – จูฬมาลุกฺยสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภเนฺต อายสฺมนฺตํ มาลุกฺยปุตฺตํ อารพฺภ ภาสิตํฯ อายสฺมา ภเนฺต มาลุกฺยปุตฺโต อตฺตโน ปวิวิตฺตสฺส รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส เจตโส ปริวิตกฺกํ ภควโต อาโรเจสิฯ ตสฺมิํ ภเนฺต วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

มหามาลุกฺยสุตฺต

ปุจฺฉา – มหามาลุกฺยสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – ตสฺมิํเยว ภเนฺต สาวตฺถิยํ อายสฺมนฺตํ มหามาลุกฺยปุตฺตํ อารพฺภ ภาสิตํฯ

ภทฺทาลิสุตฺต

ปุจฺฉา – เตนาวุโส ภควตา…เป…. สมฺมาสมฺพุเทฺธน ภทฺทาลิสุตฺตํ กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภเนฺต อายสฺมนฺตํ ภทฺทาลิํ อารพฺภ ภาสิตํฯ อายสฺมา ภเนฺต ภทฺทาลิ ภควตา สิกฺขาปเท ปญฺญาปิยมาเน ภิกฺขุสเงฺฆ สิกฺขํ สมาทิยมาเน อนุสฺสาหํ ปเวเทสิฯ ตสฺมิํ ภเนฺต วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

อจฺจโย มํ ภเนฺต อจฺจคมา ยถาพาลํ ยถามูฬฺหํ ยถาอกุสลํ, โยหํ ภควตา สิกฺขาปเท ปญฺญาปิยมาเน ภิกฺขุสเงฺฆ สิกฺขํ สมาทิยมาเน อนุสฺสาหํ ปเวเทสิํ, ตสฺส เม ภเนฺต ภควา อจฺจยํ อจฺจยโต ปฏิคฺคณฺหาตุ อายติํ สํวราย –

ปุจฺฉา – อถ โข อาวุโส อายสฺมา ภทฺทาลิ ภควนฺตํ กีทิสํ ปญฺหํ ปุจฺฉิ, กถญฺจสฺส ภควา ตํ วิภชิตฺวา พฺยากาสิฯ

วิสฺสชฺชนา – อถ โข ภเนฺต อายสฺมา ภทฺทาลิ ‘‘โก นุ โข ภเนฺต เหตุ, โก ปจฺจโย, เยน มิเธกจฺจํ ภิกฺขุํ ปสยฺห ปสยฺห การณํ กโรนฺตี’’ติ เอวมาทินา ภควนฺตํ ปญฺหํ อปุจฺฉิฯ ภควา จ

ภเนฺต ‘‘อิธ ภทฺทาลิ เอกโจฺจ ภิกฺขุ อภิณฺหาปตฺติโก โหติ, อาปตฺติพหุโล’’ เอวมาทินา อายสฺมโต ภทฺทาลิสฺส วิภชิตฺวา พฺยากาสิฯ

ปุจฺฉา – ตทาปิ โข อาวุโส อายสฺมา ภทฺทาลิ ปุนปิ ภควนฺตํ กีทิสํ ปญฺหํ ปุจฺฉิ, กถญฺจสฺส ภควา ตมฺปิ วิภชิตฺวา พฺยากาสิฯ

วิสฺสชฺชนา – ตทาปิ ภเนฺต อายสฺมา ภทฺทาลิ ‘‘โก นุ โข ภเนฺต เหตุ, โก ปจฺจโย, เยน ปุเพฺพ อปฺปตรานิ เจว สิกฺขาปทานิ อเหสุํ, พหุตรา จ ภิกฺขู อญฺญาย สณฺฐหิํสุฯ โก ปน ภเนฺต เหตุ, โก ปจฺจโย เยน เอตรหิ พหุตรานิ เจว สิกฺขาปทานิ โหนฺติ อปฺปตรา จ ภิกฺขู อญฺญาย สณฺฐหนฺตี’’ติ ภควนฺตํ ปุนปิ ปญฺหํ อปุจฺฉิฯ ภควา จ ภเนฺต ‘‘เอวเมตํ ภทฺทาลิ โหติ, สเตฺตสุ หายมาเนสุ สทฺธเมฺม อนฺตรธายมาเน พหุตรานิ โหนฺติ อปฺปตรา จ ภิกฺขู อญฺญาย สณฺฐหนฺตี’’ติ, เอวมาทินา อายสฺมโต ภทฺทาลิสฺส วิภชิตฺวา วิภชิตฺวา พฺยากตาฯ

ลฏุกิโกปมสุตฺต

ปุจฺฉา – ลฏุกิโกปมสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – องฺคุตฺตราเปสุ ภเนฺต อาปเณ นาม องฺคุตฺตราปานํ นิคเม อายสฺมนฺตํ อุทายิํ อารพฺภ ภาสิตํฯ อายสฺมา ภเนฺต อุทายี ภควนฺตํ อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจ ‘‘อิธ มยฺหํ ภเนฺต รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส เอวํ เจตโส ปริวิตโกฺก อุทปาทิ ‘‘พหูนํ วต โน ภควา ทุกฺขธมฺมานํ อปหตฺตา, พหูนํ วต โน ภควา สุขธมฺมานํ อุปหตฺตา, พหูนํ วต โน ภควา อกุสลานํ ธมฺมานํ อปหตฺตา, พหูนํ วต โน ภควา กุสลานํ ธมฺมานํ อุปหตฺตา’ติ’’ฯ ตสฺมิํ ภเนฺต วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

ปุจฺฉา – อถ โข อาวุโส ภควา กีทิสี อุปมาโย ทเสฺสตฺวา ภิกฺขูนํ โอวาทํ อทาสิฯ

วิสฺสชฺชนา – อถ โข ภเนฺต ภควา ลฏุกิโกปมํ หตฺถินาโคปมํ ทลิทฺทปุริโสปมํ คหปติโกปมนฺติ จตโสฺส อุปมาโย ทเสฺสตฺวา ภิกฺขูนํ โอวาทมทาสิฯ

ปุจฺฉา – เอวญฺจาวุโส ภควา จตูหิ อุปมาหิ ภิกฺขูนํ โอวาทํ ทตฺวา กถํ อุตฺตริ ธมฺมเทสนํ ปวเฑฺฒสิฯ

วิสฺสชฺชนา – เอวํ โข ภเนฺต ภควา จตูหิ อุปมาหิ ภิกฺขูนํ โอวาทํ ทตฺวา ‘‘จตฺตาโร เม อุทายิ ปุคฺคลา สโนฺต สํวิชฺชมานา โลกสฺมิํ’’นฺติ เอวมาทินา อุตฺตริ ภิกฺขูนํ ธมฺมกถํ ปวเฑฺฒสิฯ

จาตุมสุตฺต

ปุจฺฉา – จาตุมสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – จาตุมายํ ภเนฺต อายสฺมนฺตานํ สาริปุตฺตโมคฺคลานเตฺถรานํ สทฺธิวิหาริเก อธุนา ปพฺพชิเต สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ ภาสิตํฯ สาริปุตฺตโมคฺคลฺลานปฺปมุขานิ ภเนฺต ปญฺจมตฺตานิ ภิกฺขุสตานิ จาตุมํ อนุปฺปตฺตานิ โหนฺติ ภควนฺตํ ทสฺสนาย, เต จ อาคนฺตุกา ภิกฺขู เนวาสิเกหิ ภิกฺขูหิ สทฺธิํ ปฏิสโมฺมทมานา เสนาสนานิ ปญฺญาปยมานา ปตฺตจีวรานิ ปฏิสามยมานา อุจฺจาสทฺทา มหาสทฺทา อเหสุํฯ ตสฺมิํ ภเนฺต วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

ปุจฺฉา – กถญฺจาวุโส ตตฺถ ภควา ภิกฺขูนํ โอวาทํ อทาสิฯ

วิสฺสชฺชนา – จตฺตาริมานิ ภิกฺขเว ภยานิ อุทโกโรหเนฺต ปาติกงฺขิตพฺพานีติ เอวมาทินา ภเนฺต ภควา ตตฺถ ภิกฺขูนํ โอวาทํ อทาสิฯ

นฬกปานสุตฺต

ปุจฺฉา – นฬกปานสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – นฬกปาเน ภเนฺต อนุรุทฺธเตฺถรปฺปมุเข สมฺพหุเล อภิญฺญาเต อภิญฺญาเต กุลปุเตฺต อารพฺภ ภาสิตํฯ

โคลิยานิสุตฺต

ปุจฺฉา – โคลิยานิสุตฺตํ ปนาวุโส กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมิํ เกน ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – ราชคเห ภเนฺต อายสฺมนฺตํ โคลิยานิํ อารพฺภ อายสฺมตา สาริปุตฺตเตฺถเรน ธมฺมเสนาปตินา ภาสิตํฯ อายสฺมา ภเนฺต โคลิยานิ อารญฺญิโก ปทสมาจาโร สงฺฆมเชฺฌ โอสโฐ โหติ เกนจิเทว กรณีเยน, ตสฺมิํ ภเนฺต วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

กีฏาคิริสุตฺต

ปุจฺฉา – เตนาวุโส ภควตา…เป…. สมฺมาสมฺพุเทฺธน กีฏาคิริสุตฺตํ กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – กาสีสุ ภเนฺต กีฏาคิริสฺมิํ กาสีนํ นิคเม อสฺสชิปุนพฺพสุเก ภิกฺขู อารพฺภ ภาสิตํฯ อสฺสชิปุนพฺพสุกา ภเนฺต ภิกฺขู ภิกฺขูหิ สหธมฺมิกํ วุจฺจมานา เอวมาหํสุ ‘‘มยํ โข อาวุโส สายเญฺจว ภุญฺชาม ปาโต จ ทิวา จ วิกาเล, เต มยํ สายเญฺจว ภุญฺชมานา ปาโต จ ทิวา จ วิกาเล อปฺปาพาธตญฺจ สญฺชานาม อปฺปาตงฺกตญฺจ ลหุฎฺฐานญฺจ พลญฺจ ผาสุวิหารญฺจ, เต มยํ กิํ สนฺทิฎฺฐิกํ หิตฺวา กาลิกํ อนุธาวิสฺสาม, สายเญฺจว มยํ ภุญฺชิสฺสาม ปาโต จ ทิวา จ วิกาเล’’ติฯ ตสฺมิํ ภเนฺต วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

เตวิชฺชวจฺฉสุตฺต

ปุจฺฉา – เตวิชฺชวจฺฉสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – เวสาลิยํ ภเนฺต วจฺฉโคตฺตํ ปริพฺพาชกํ อารพฺภ ภาสิตํฯ วจฺฉโคโตฺต ภเนฺต ปริพฺพาชโก ภควนฺตํ เอตทโวจ ‘‘สุตํ เม ภเนฺต สมโณ โคตโม สพฺพญฺญู สพฺพทสฺสาวี อปริเสสํ ญาณทสฺสนํ ปฎิชานาติ, จรโต จ เม ติฎฺฐโต จ สุตฺตสฺส จ ชาครสฺส จ สตตํ สมิตํ ญาณทสฺสนํ ปจฺจุปฎฺฐิต’’นฺติฯ เย เต ภเนฺต เอวมาหํสุ ‘‘สมโณ โคตโม สพฺพญฺญู สพฺพทสฺสาวี อปริเสสํ ญาณทสฺสนํ ปฎิชานาติ, จรโต จ เม ติฎฺฐโต จ สุตฺตสฺส จ ชาครสฺส จ สตตํ สมิตํ ญาณทสฺสนํ ปจฺจุปฎฺฐิต’’นฺติฯ กจฺจิ เต ภเนฺต ภควโต วุตฺตวาทิโน, น จ ภควนฺตํ อภูเตน อพฺภาจิกฺขนฺติ, ธมฺมสฺส จานุธมฺมํ พฺยากโรนฺติ, น จ โกจิ สหธมฺมิโก วาทานุวาโท คารยฺหํ ฐานํ อาคจฺฉตี’’ติฯ ตสฺมิํ ภเนฺต วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

อคฺคิวจฺฉสุตฺต

ปุจฺฉา – อคฺคิวจฺฉสุตฺตํ ปนาวุโส กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภนฺเต วจฺฉโคตฺตํ ปริพฺพาชกํ ภาสิตํฯ วจฺฉโคโตฺต ภนฺเต ปริพฺพาชโก ภควนฺตํ อุปสงฺกมิตฺวา ''กึ นุ โข โภ โคตม 'สสฺสโต โลโก อิทเมว สจฺจํ โมฆมญฺญ'นฺติ เอวํทิฏฺฐิ ภวํ โคตโม''ติ เอวมาทิกํ ปญฺหํ อปุจฺฉิฯ ตสฺมึ ภนฺเต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

มหาวจฺฉสุตฺต

ปุจฺฉา – มหาวจฺฉสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – ราชคเห ภนฺเต วจฺฉโคตฺตํเยว ปริพฺพาชกํ อารพฺภ ภาสิตํฯ วจฺฉโคโตฺต ภนฺเต ปริพฺพาชโก ภควนฺตํ อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจ ''ทีฆรตฺตาหํ โภตา โคตเมน สหกถี, สาธุ เม ภวํ โคตโม สํขิเตฺตน กุสลากุสลํ เทเสตู''ติฯ ตสฺมึ ภนฺเต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

ปุจฺฉา – เอวํ วุเตฺต โข อาวุโส วจฺฉโคโตฺต ปริพฺพาชโก อิมสฺมึ ธมฺมวินเย ปสโนฺน หุตฺวา กีทิสํ ปสนฺนาการํ อกาสิ, กถญฺจสฺส ธมฺมาภิสมโย อโหสิฯ

วิสฺสชฺชนา – เอวํ วุเตฺต ภนฺเต วจฺฉโคโตฺต ปริพฺพาชโก ''สเจ หิ โภ โคตม อิมํ ธมฺมํ ภวํเยว โคตโม อาราธโก อภวิสฺส, โน จ โข ภิกฺขู อาราธกา อภวิสฺสํสุ, เอวมิทํ พฺรหฺมจริยํ อปริปูรํ อภวิสฺส เตนเงฺคนา''ติ เอวมาทินา อิมสฺมึ ธมฺมวินเย ปสโนฺน ปสนฺนาการมกาสิฯ ยาว อรหตฺตญฺจสฺส ธมฺมาภิสมโย อโหสิฯ

ทีฆนขสุตฺต

ปุจฺฉา – ทีฆนขสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – ราชคเห ภนฺเต ทีฆนขํ ปริพฺพาชกํ อารพฺภ ภาสิตํฯ ทีฆนโข ภนฺเต ปริพฺพาชโก ภควนฺตํ อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจ ''อหญฺหิ โภ โคตม เอวํวาที เอวํทิฏฺฐิ สพฺพํ เม นกฺขมตี''ติฯ ตสฺมึ ภนฺเต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

ปุจฺฉา – อิมสฺมึ จ ปนาวุโส เวยฺยากรณสฺมึ ภญฺญมาเน เกสํ ปุคฺคลานํ วิเสสาธิคโม อโหสิฯ

วิสฺสชฺชนา – อิมสฺมิญฺจ ปน ภนฺเต เวยฺยากรณสฺมึ ภญฺญมาเน อายสฺมโต สาริปุตฺตสฺส อนุปาทาย อาสเวหิ จิตฺตํ วิมุจฺจิ, ทีฆนขสฺส ปน ปริพฺพาชกสฺส ตสฺมึเยว อาสเน วิรชํ วีตมลํ ธมฺมจกฺขุํ อุทปาทิ ยํกิญฺจิ สมุทยธมฺมํ, สพฺพํ ตํ นิโรธธมฺม''นฺติฯ

มาคณฺฑิยสุตฺต

ปุจฺฉา – มาคณฺฑิยสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – กุรูสุ ภนฺเต กมฺมาสธเมฺม นาม กุรูนํ นิคเม ภารทฺวาชโคตฺตสฺส พฺราหฺมณสฺส อคฺยาคาเร ติณสนฺถารเก มาคณฺฑิยํ ปริพฺพาชกํ อารพฺภ ภาสิตํฯ มาคณฺฑิโย

ภเนฺต ปริพฺพาชโก ภควนฺตํ ‘‘ภูนหุ สมโณ โคตโม’’ติ วเทสิ, ตสฺมึ ภเนฺต วฏฺฐุสฺมึ ภาสิตํฯ

ปุจฺฉา – กถญฺจาวุโส ภควา ตตฺถ มาคณฺฑิยสฺส ปริพฺพาชกสฺส สมนุยุญฺชิตฺวา สมนุยุญฺชิตฺวา ธมฺมํ เทเสสิฯ

วิสฺสชฺชนา – ‘‘จกฺขุํ โข มาคณฺฑิย รูปารตํ รูปสมฺมุทิตํ, ตํ ตถาคตสฺส ทนฺตํ คุตฺตํ รกฺขิตํ สํวุตํ, ตสฺส จ สํวราย ธมฺมํ เทเสตี’’ติ เอวมาทินา ภเนฺต ตตฺถ ภควา มาคณฺฑิยสฺส ปริพฺพาชกสฺส สมนุยุญฺชิตฺวา สมนุยุญฺชิตฺวา ธมฺมํ เทเสสิฯ

ปุจฺฉา – เอวํ โข อาวุโส มาคณฺฑิเยน ปริพฺพาชเกน ‘‘นกิญฺจิ โภ โคตมา’’ติ ยถาภูตํ ปฏิสฺสุเต กถํ ภควา อตฺตโนปิ น กิญฺจิ เกนจิปิ วตฺตพฺพตํ ปกาเสสิฯ

วิสฺสชฺชนา – เอวํ โข ภเนฺต มาคณฺฑิเยน ปริพฺพาชเกน นกิญฺจิ โภโคตมาติ ยถาภูตํ ปฏิสฺสุเต ‘‘อหํ โข ปน มาคณฺฑิย ปุเพฺพ อคาริยภูโต สมาโน ปญฺจหิ กามคุเณหิ สมปฺปิโต สมงฺคีภูโต ปริจาเรสึ จกฺขุวิเญฺญยฺยหิ รูเปหิ อิเฏฺฐหิ มนาเปหิ ปิยรูเปหิ กามูปสํหิเตหิ รชนีเยหี’’ติ เอวมาทินา ภควา อตฺตโนปิ น กิญฺจิ เกนจิปิ วตฺตพฺพตํ ปกาเสสิฯ

ปุจฺฉา – อิมสฺมึ สุเตฺต ปริโยสานปุจฺฉํ ปุจฺฉิสฺสามิ อิมญฺจ ปนาวุโส ธมฺมเทสนํ สุตฺวา มาคณฺฑิโย ปริพฺพาชโก อิมสฺมึ ธมฺมวินเย ปสโนฺน หุตฺวา กีทิสํ ปสนฺนาการมกาสิฯ

วิสฺสชฺชนา – อิมํ จ ปน ภเนฺต ธมฺมเทสนํ สุตฺวา มาคณฺฑิโย ปริพฺพาชโก ‘อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม อภิกฺกนฺตํ โภ โคตมา’’ติ เอวมาทินา อิมสฺมึ ธมฺมวินเย ปสโนฺน ปสนฺนาการมกาสิฯ

สนฺทกสุตฺต

ปุจฺฉา – สนฺทกสุตฺตํ ปนาวุโส กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ เกน ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – โกสมฺพิยํ ภเนฺต สนฺทกํ ปริพฺพาชกํ อารพฺภ อายสฺมตา อานนฺทเตฺถเรน ธมฺมภณฺฑาคาริเกน ภาสิตํฯ สนฺทโก ภเนฺต ปริพฺพาชโก อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ เอตทโวจ ‘‘สาธุวต ภวนฺตํเยว อานนฺทํ ปฏิภาตุ สเก อาจริย เก ธมฺมิกถา’’ติ, ตสฺมึ ภเนฺต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

ปุจฺฉา – กถญฺจาวุโส ตตฺถ จตฺตาโร อพฺรหฺมจริยวาสา อายสฺมตา อานนฺทเตฺถเรน ธมฺมภณฺฑาคาริเกน วิจาเรตฺวา ปกาสิตาฯ

วิสฺสชฺชนา – อิธ สนฺทก เอกโจฺจ สตฺถา เอวํวาที โหติ เอวํทิฏฺฐิ นตฺถิ ทินฺนํ, นตฺถิ ยิฏฺฐํ, นตฺถิ หุตํ, นตฺถิ สุกตทุกฺกฏานํ กมฺมานํ ผลํวิปาโก, นตฺถิ อยํโลโก, นตฺถิ ปโรโลโก, นตฺถิ มาตา, นตฺถิ ปิตา, นตฺถิ สตฺตา โอปปาติกาติ

เอวมาทินา ภเนฺต ตตฺถ อายสฺมตา อานนฺทเตฺถเรน ธมฺมภณฺฑาคาริเกน จตฺตาโร อพฺรหฺมจริยวาสา วิจาเรตฺวา ปกาสิตาฯ

ปุจฺฉา – กถญฺจาวุโส ตตฺถ จตฺตาริ อนสฺสาสิกานิ พฺรหฺมจริยานิ อายสฺมตา อานนฺทเตฺถเรน ธมฺมภณฺฑาคาริเกน วิจาเรตฺวา ปกาสิตานิฯ

วิสฺสชฺชนา – อิธ สนฺทก เอกโจฺจ สตฺถา สพฺพญฺญู สพฺพทสฺสาวี อปริเสสํ ญาณทสฺสนํ ปฏิชานาติ ‘‘จรโต จ เม ติฏฺฐโต จ สุตฺตสฺส จ ชาครสฺส จ สตตํ สมิตํ ญาณทสฺสนํ ปจฺจุปฏฺฐิต’’นฺติ เอวมาทินา ภเนฺต ตตฺถ อายสฺมตา อานนฺทเตฺถเรน ธมฺมภณฺฑาคาริเกน จตฺตาริ อนสฺสาสิกานิ พฺรหฺมจริยานิ วิภชิตฺวา ปกาสิตานิฯ

ปุจฺฉา – อถ

โข อาวุโส สนฺทโก ปริพฺพาชโก อายสฺมนฺตํ อานนฺทเตฺถรํ กถํ ปุจฺฉิ, ตถญฺจสฺสายสฺมานนฺทเตฺถโร พฺยากาสิฯ

วิสฺสชฺชนา – อถ โข ภเนฺต สนฺทโก ปริพฺพาชโก ‘‘โส ปน โภ อานนฺท สตฺถา กึวาที กึอกฺขายี’’ติ เอวมาทินา อายสฺมนฺตํ อานนฺทเตฺถรํ ปุจฺฉิ, อายสฺมา จ ภเนฺต อานนฺทเตฺถโร ‘‘อิธ สนฺทก ตถาคโต โลเก อุปฺปชฺชติ อรหํ สมฺมาสมฺพุโทฺธ วิชฺชาจรณสมฺปโนฺน’’ติ เอวมาทินา สนฺทกสฺส ปริพฺพาชกสฺส วิภชิตฺวา วิภชิตฺวา พฺยากาสิฯ

ปุจฺฉา – อิมญฺจ ปนาวุโส ธมฺมเทสนํ สุตฺวา สนฺทโก ปริพฺพาชโก อิมสฺมึ ธมฺมวินเย ปสโนฺน กีทิสํ ปสนฺนาการมกาสิฯ

วิสฺสชฺชนา – อิมญฺจ ภเนฺต ธมฺมเทสนํ สุตฺวา สนฺทโก ปริพฺพาชโก ‘‘อจฺฉริยํ โภ อานนฺท, อพฺภุตํ โภ อานนฺท, น จ นาม สธมฺโมกฺกํสนา ภวิสฺสติ, น ปรธมฺมวมฺภนา, อายตเน จ ธมฺมเทสนา, ตาว พหุกา จ นิยฺยาตาโร ปญฺญายิสฺสนฺตี’’ติ เอวมาทินา อิมสฺมึ ธมฺมวินเย ปสโนฺน ปสนฺนาการมกาสิฯ

มหาสกุลุทายีสุตฺต

ปุจฺฉา – มหาสกุลุทายิสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – ราชคเห ภเนฺต สกุลุทายึ ปริพฺพาชกํ อารพฺภ ภาสิตํฯ สกุลุทายี ภเนฺต ปริพฺพาชโก ปุริมานิ ทิวสานิ ปุริมตรานิ โกตูหลสาลายํ นานาติตฺถิยานํ สมณพฺราหฺมณานํ ยาวตโก อโหสิ ภควนฺตญฺจ ฉ จ สตฺถาโร อารพฺภ กถาสลฺลาโป, ตํ สพฺพํ ภควโต อาโรเจสิฯ ตสฺมึ ภเนฺต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

สมณมุณฺฑิกสุตฺต

ปุจฺฉา – สมณมุณฺฑิกสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภเนฺต อุคฺคาหมานํ ปริพฺพาชกํ สมณมุณฺฑิกาปุตฺตํ อารพฺภ ภาสิตํฯ อุคฺคาหมาโน ภเนฺต ปริพฺพาชโก สมณมุณฺฑิกาปุโตฺต ปญฺจกงฺคํ ถปตึ เอตทโวจ ‘‘จตูหิ โข อหํ คหปติ ธเมฺมหิ สมนฺนาคตํ ปุริสปุคฺคลํ ปญฺญเปมิ สมฺปนฺนกุสลํ ปรมกุสลํ อุตฺตมปตฺติปตฺตํ สมณํ อโยชฺฌ’’นฺติ, ตสฺมึ ภเนฺต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

จูฬสกุลุทายีสุตฺต

ปุจฺฉา – จูฬสกุลุทายีสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – ราชคเห ภเนฺต สกุลุทายึ ปริพฺพาชกํ อารพฺภ ภาสิตํ, สกุลุทายี ภเนฺต ปริพฺพาชโก ภควนฺตํ เอตทโวจ ‘‘ยทาหํ ภเนฺต อิมํ ปริสํ อนุปสงฺกโนฺต โหมิ, อถายํ ปริสา อเนกวิหิตํ ติรจฺฉานกถํ กเถนฺติ นิสินฺนา โหติฯ ยทา จ โข อหํ ภเนฺต อิมํ ปริสํ อุปสงฺกมโนฺต โหมิ, อถายํ ปริสา มมเญฺญว มุขํ อุโลฺลเกนฺตี นิสินฺนา โหติ ‘ยํ โน สมโณ อุทายี ธมฺมํ ภาสิสฺสติ, ตํ โสสฺสามา’ติ, ยทา ปน ภเนฺต ภควา อิมํ ปริสํ อุปสงฺกโนฺต โหติ, อถาหเญฺจว อยญฺจ ปริสา ภควโต มุขํ อุโลฺลเกนฺตา นิสินฺนา โหม ยํ โน ภควา ธมฺมํ ภาสิสฺสติ, ตํ โสสฺสามา’’ติ, ตสฺมิํ ภเนฺต วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

เวขนสสุตฺต

ปุจฺฉา – เวขนสสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภเนฺต เวขนสํ ปริพฺพาชกํ อารพฺภ ภาสิตํ, เวขนโส ภเนฺต ปริพฺพาชโก ภควโต สนฺติเก อุทานํ อุทาเนสิ ‘‘อยํ ปรโม วโณฺณ อยํ ปรโม วโณฺณ’’ติ, ตสฺมิํ ภเนฺต วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

ฆฎิการสุตฺต

ปุจฺฉา – ฆฎิการสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – โกสเลสุ ภเนฺต ฆฎิการสฺส กุมฺภการสฺส ฆรวตฺถุปเทเส อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อารพฺภ ภาสิตํฯ ภควา ภเนฺต ตสฺมิํ ภูมิปเทเส สิตํ ปาตฺวากาสิ, อายสฺมา จ อานโนฺท ภควนฺตํ เอตทโวจ ‘‘โก นุ โข ภเนฺต เหตุ โก ปจฺจโย ภควโต สิตสฺส ปาตุกมฺมาย, น อการเณน ตถาคตา สิตํ ปาตุกโรนฺตี’’ติ, ตสฺมิํ ภเนฺต วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

รฎฺฐปาลสุตฺต

ปุจฺฉา – รฎฺฐปาลสุตฺตํ ปนาวุโส กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมิํ เกน ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – กุรูสุ ภเนฺต ราชานํ โกรพฺยํ อารพฺภ อายสฺมตา รฎฺฐปาลเตฺถเรน ภาสิตํฯ ราชา ภเนฺต โกรโพฺย อายสฺมนฺตํ รฎฺฐปาลํ เอตทโวจ ‘‘จตฺตาริมานิ โภ รฎฺฐปาล ปาริชุญฺญานิ, เยหิ ปาริชุเญฺญหิ สมนฺนาคตา อิเธกเจฺจ เกสมสฺสุํ โอหาเรตฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา อคารสฺมา อนาคาริยํ ปพฺพชนฺตี’’ติ เอวมาทิกํ วจนํ อโวจ, ตสฺมิํ ภเนฺต วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

ปุจฺฉา – อถ โข อาวุโส อายสฺมา รฎฺฐปาลเตฺถโร รโญฺญ โกรพฺยสฺส กถํ ปฐมํ ธมฺมุเทฺทสํ วิตฺถาเรตฺวา ปกาเสสิฯ

วิสฺสชฺชนา – อถ โข ภเนฺต อายสฺมา รฎฺฐปาลเตฺถโร ‘‘ตํ กิํ มญฺญสิ มหาราช ตฺวํ วีสติวสฺสุเทฺทสิโกปิ ปณฺณวีสติวสฺสุเทฺทสิโกปิ หตฺถิสฺมิมฺปิ กตาวี อสฺสสฺมิมฺปิ กตาวี รถสฺมิมฺปิ กตาวี ธนุสฺมิมฺปิ กตาวี ถรุสฺมิมฺปิ กตาวี อูรุพลี พาหุพลี อลมโตฺต สงฺคามาวจโร’’ติ เอวมาทินา ปฐมํ ธมฺมุเทฺทสํ วิตฺถาเรตฺวา ปกาเสสิฯ

ปุจฺฉา – กถํ ปนาวุโส อายสฺมา รฏฺฐปาลเตฺถโร รโญฺญ โกรพฺยสฺส ทุติยมฺปิ ธมฺมุเทฺทสํ วิตฺถาเรตฺวา ปกาเสสิฯ

วิสฺสชฺชนา – ‘‘ตํ กิํ มญฺญสิ มหาราช, อตฺถิ เต โกจิ อนุสายิโก อาพาโธ’’ติ เอวมาทินา ภเนฺต อายสฺมา รฏฺฐปาโล รโญฺญ โกรพฺยสฺส ทุติยํ ธมฺมุเทฺทสํ วิตฺถาเรตฺวา ปกาเสสิฯ

ปุจฺฉา – กถํ ปนาวุโส อายสฺมา รฏฺฐปาลเตฺถโร รโญฺญ โกรพฺยสฺส ตติยมฺปิ ธมฺมุเทฺทสํ วิตฺถาเรตฺวา ปกาเสสิฯ

วิสฺสชฺชนา – ‘‘ตํ กิํ มญฺญสิ มหาราช, ยถา ตฺวํ เอตรหิ ปญฺจหิ กามคุเณหิ สมปฺปิโต สมงฺคีภูโต ปริจาเรสิ, ลจฺฉสิ ตฺวํ ปรตฺถาปิ เอวเมวาหํ อิเมเหว ปญฺจหิ กามคุเณหิ สมปฺปิโต สมงฺคีภูโต ปริจาเรมี’’ติ เอวมาทินา ภเนฺต อายสฺมา รฏฺฐปาโล รโญฺญ โกรพฺยสฺส ตติยํ ธมฺมุเทฺทสํ วิตฺถาเรตฺวา ปกาเสสิฯ

ปุจฺฉา – จตุตฺถมฺปิ โข อาวุโส ธมฺมุเทฺทสํ อายสฺมา รฏฺฐปาลเตฺถโร รโญฺญ โกรพฺยสฺส กถํ วิตฺถาเรตฺวา ปกาเสสิฯ

วิสฺสชฺชนา – ‘‘ตํ กิํ มญฺญสิ มหาราช, ผีตํ กุรุํ อชฺฌาวสสี’’ติ เอวมาทินา ภเนฺต อายสฺมา รฏฺฐปาลเตฺถโร รโญฺญ โกรพฺยสฺส จตุตฺถํ ธมฺมุเทฺทสํ วิตฺถาเรตฺวา ปกาเสสิฯ

มฆเทวสุตฺต

ปุจฺฉา – มฆเทวสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – มิถิลายํ ภเนฺต มฆเทวอมฺพวเน อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อารพฺภ ภาสิตํฯ ภควา ภเนฺต อญฺญตรสฺมิํ ปเทเส สิตํ ปาตฺวากาสิ, อายสฺมา อานโนฺท ภควนฺตํ เอตทโวจ ‘‘โก นุ โข ภเนฺต โก ปจฺจโย ภควโต สิตสฺส ปาตุกมฺมาย, น อการเณน ตถาคตา สิตํ ปาตุกโรนฺตี’’ติ, ตสฺมิํ ภเนฺต วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

มธุรสุตฺต

ปุจฺฉา – มธุรสุตฺตํ ปนาวุโส กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมิํ เกน ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – มธุรายํ ภเนฺต ราชานํ มาธุรํ อวนฺติปุตฺตํ อารพฺภ อายสฺมตา มหากจฺจานเตฺถเรน ภาสิตํ, ราชา ภเนฺต มาธุโร อวนฺติปุโตฺต อายสฺมนฺตํ มหากจฺจานํ เอตทโวจ ‘‘พฺรหฺมณา โภ กจฺจาน เอวมาหํสุ พฺราหฺมโณว เสโฎฺฐ วโณฺณ, หีโน อโญฺญ วโณฺณฯ พฺราหฺมโณว สุโกฺก วโณฺณ, กโณฺห อโญฺญ วโณฺณฯ พฺราหฺมณาว สุชฺฌนฺติ , โน อพฺราหฺมณาฯ พฺราหฺมณาว พฺรหฺมุโน ปุตฺตา โอรสา มุขโต ชาตา พฺรหฺมชา พฺรหฺมนิมฺมิตา พฺรหฺมทายาทาติฯ อิธ ภวํ กจฺจาโน กิมกฺขายี’’ติฯ ตสฺมิํ ภเนฺต วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

โพธิราชกุมารสุตฺต

ปุจฺฉา – โพธิราชกุมารสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – ภเคฺคสุ ภเนฺต สุสุมารคิเร โพธึ ราชกุมารํ อารพฺภ ภาสิตํฯ โพธิ ภเนฺต ราชกุมาโร ภควนฺตํ เอตทโวจ ‘‘มยํ โข ภเนฺต เอวํ โหติฯ น โข สุเขน สุขํ อธิคนฺตพฺพํ, ทุเกฺขน โข สุขํ อธิคนฺตพฺพ’’นฺติ, ตสฺมึ ภเนฺต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

ปุจฺฉา – เอวํ วุเตฺต โข อาวุโส โพธิ ราชกุมาโร ภควนฺตํ กถํ ปุจฺฉิ, กถญฺจสฺส ภควา พฺยากาสิฯ

วิสฺสชฺชนา – เอวํ วุเตฺต ภเนฺต โพธิราชกุมาโร ภควนฺตํ เอตทโวจ ‘‘กีว จิเรน นุ โข ภเนฺต ภิกฺขุ ตถาคตํ วินายกํ ลภมาโน ยสฺสตฺถาย กุลปุตฺตา สมฺมเทว อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชนฺติ, ตทนุตฺตรํ พฺรหฺมจริยปริโยสานํ ทิเฎฺฐว ธเมฺม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหเรยฺยา’’ติ, ภควา จ ภเนฺต ‘‘เตน หิ ราชกุมาร ตํเยเวตฺถ ปฏิปุจฺฉิสฺสามิ, ยถา เต ขเมยฺย, ตถา นํ พฺยากเรยฺยาสี’’ติ, เอวมาทินา วิภชิตฺวา พฺยากาสิฯ

ปุจฺฉา – อิมญฺจ ปนาวุโส ธมฺมเทสนํ สุตฺวา โพธิราชกุมาโร อิมิสฺสํ ธมฺมเทสนายํ ปสโนฺน กีทิสํ ปสนฺนาการมกาสิฯ

วิสฺสชฺชนา – อิมญฺจ ปน ภเนฺต ธมฺมเทสนํ สุตฺวา โพธิราชกุมาโร ‘‘อโห พุโทฺธ อโห ธโมฺม อโห ธมฺมสฺส สฺวากฺขาตตา, ยตฺร หิ นาม สายมนุสิโฎฺฐ, ปาโต วิเสสํ อธิคมิสฺสติ, ปาตมนุสิโฎฺฐ สายํ วิเสสํ อธิคมิสฺสตี’’ติ เอวมาทินา อิมิสฺสํ ธมฺมเทสนายํ ปสโนฺน ปสนฺนาการมกาสิฯ

องฺคุลิมาลสุตฺต

ปุจฺฉา – องฺคุลิมาลสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภเนฺต อายสฺมนฺตํ องฺคุลิมาลเตฺถรํ อารพฺภ ภาสิตํฯ อายสฺมา ภเนฺต องฺคุลิมาลเตฺถโร ภควนฺตํ เอตทโวจ ‘‘อิธาหํ ภเนฺต ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย สาวตฺถึ ปิณฺฑาย ปาวิสึ, อทฺทสํ โข อหํ ภเนฺต สาวตฺถิยํ สปทานํ ปิณฺฑาย จรมาโน อญฺญตรํ อิตฺถึ มูฬฺหคพฺภํ วิฆาตคพฺภํ ทิสฺวาน มยฺหํ เอตทโหสิ ‘‘กิลิสฺสนฺติ วต โภ สตฺตา, กิลิสฺสนฺติ วต โภ สตฺตา’’ติ, ตสฺมึ ภเนฺต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

ปิยชาติกสุตฺต

ปุจฺฉา – ปิยชาติกสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภเนฺต อญฺญตรํ คหปตึ อารพฺภ ภาสิตํ, สาวตฺถิยํ ภเนฺต อญฺญตรสฺส คหปติสฺส เอกปุตฺตโก ปิโย มนาโป กาลงฺกโต โหติ, ตสฺส กาลํ กิริยาย เนว กมฺมนฺตา ปฏิภนฺติ, น ภตฺตํ ปฏิภาติ, โส อาฬาหนํ คนฺตฺวา กนฺทติ ‘‘กหํ เอกปุตฺตก กหํ เอกปุตฺตกา’’ติ, ตสฺมึ ภเนฺต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

พาหิติกสุตฺต

ปุจฺฉา – พาหิติก สุตฺตํ ปนาวุโส กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ เกน ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภนฺเต ราชานํ ปเสนทึ โกสลํ อารพฺภ อายสฺมตา อานนฺท เตฺถเรน ธมฺมภณฺฑาคาริเกน ภาสิตํฯ ราชา ภนฺเต ปเสนทิ โกสโล อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ เอตท โวจ ''กึ นุ โข ภนฺเต อานนฺท โสภควา ตถารูปํ กายสมาจารํ สมาจเรยฺย, ยฺวสฺส กายสมาจา โร โอปารโมฺภ สมเณหิ พฺราหฺมเณหี''ติ, ตสฺมึ ภนฺเต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

ธมฺมเจติยสุตฺต

ปุจฺฉา – ธมฺมเจติยสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ เกน สทฺธึ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สเกฺกสุ ภนฺเต เมทาฬุเป นาม สกฺยานํ นิคเม รญฺญา ปเสนทินา โกสเลน สทฺธึ ภาสิตํฯ

กณฺณกตฺถลสุตฺต

ปุจฺฉา – กณฺณกตฺถลสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ เกน สทฺธึ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – อุรุญฺญายํ ภนฺเต กณฺณกตฺถเล มิคทาเย รญฺญา ปเสนทินา โกสเลน สทฺธึ ภาสิตํฯ

พฺรหฺมายุสุตฺต

ปุจฺฉา – เตนาวุโส ภควตา…เป…. สมฺมาสมฺพุเทฺธน พฺรหฺมายุสุตฺตํ กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – วิเทเหสุ ภนฺเต มิถิลายํ มฆเทวอมฺพวเน พฺรหฺมายุํ พฺราหฺมณํ อารพฺภ ภา สิตํฯ พฺรหฺมายุ ภนฺเต พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ อุปสงฺกมิตฺวา อฎฺฐปญฺหานิ ปุจฺฉิ, ตสฺมึ ภนฺเต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

ปุจฺฉา – ตตฺถ อาวุโส อุตฺตโร มาณโว กถํ ภควโต ทฺวตฺตึสมหาปุริสลกฺขเณหิ สมนฺ นาคตตํ อตฺตโน อาจริยสฺส พฺรหฺมายุสฺส พฺราหฺมณสฺส สมฺปฎิเวเทสิฯ

วิสฺสชฺชนา – ตตฺถ ภนฺเต อุตฺตโร มาณโว ''สุปฺปติฎฺฐิตปาโท โข ปน โส ภวํ โคตโม, อิทมฺปิ ตสฺส โภโต โคตมสฺส มหาปุริสสฺส มหาปุริสลกฺขณํ ภวตี''ติ เอวมาทินา ภควโต ทฺวตฺ ตึสมหาปุริสลกฺขเณหิ สมนฺนาคตตํ อตฺตโน อาจริยสฺส พฺรหฺมายุสฺส พฺราหฺมณสฺส สมฺปฎิเว เทสิฯ

ปุจฺฉา – อปรมฺปิ อาวุโส อุตฺตโร มาณโว ภควโต คมนกาเล กีทิสํ ปาสาทิกํ อาการํ ทิสฺ วา จ สลฺลเกฺขตฺวา จ อตฺตโน อาจริยสฺส พฺรหฺมายุสฺส พฺราหฺมณสฺส สมฺปฎิเวเทสิฯ

วิสฺสชฺชนา – อปรมฺปิ ภนฺเต อุตฺตโร มาณโว ภควโต คมนกาเล ปฐมํ ทกฺขิณํ ปาทุทฺ ธรณาทิกํ อาการํ ทิสฺวา จ สลฺลเกฺขตฺวา จ อตฺตโน อาจริยสฺส พฺรหฺมายุสฺส พฺราหฺมณสฺส สมฺปฎิเวเทสิฯ

ปุจฺฉา – อปรมฺปิ อาวุโส อุตฺตโร มาณโว ภควโต อนฺตรฆรํ ปวิสนกาเล กีทิสํ ปาสาทิกํ อาการํ ทิสฺวา จ สลฺลเกฺขตฺวา จ อตฺตโน อาจริยสฺส พฺรหฺมายุสฺส พฺราหฺมณสฺส สมฺปฎิเวเท

สิฯ

วิสฺสชฺชนา – อปรมฺปิ ภเนฺต อุตฺตโร มาณโว ภควโต อนฺตรฆรํ ปวิสนกาเล น กายสฺส อุนฺนมนาทิกํ ปาสาทิกํ ทิสฺวา จ สลฺลเกฺขตฺวา จ อตฺตโน อาจริยสฺส พฺรหฺมายุสฺส พฺราหฺมณสฺส สมฺปฏิเวเทสิฯ

ปุจฺฉา – อปรมฺปิ อาวุโส อุตฺตโร มาณโว ภควโต โภชนกาเล กีทิสํ ปาสาทิกํ อาการํ ทิสฺวา จ สลฺลเกฺขตฺวา จ อตฺตโน อาจริยสฺส พฺรหฺมายุสฺส พฺราหฺมณสฺส สมฺปฏิเวเทสิฯ

วิสฺสชฺชนา – อปรมฺปิ ภเนฺต อุตฺตโร มาณโว ภควโต โภชนกาเล ปโตฺตทกาทิกํ ปฏิคฺคหณาทิกาเล น ปตฺตสฺส อุนฺนมนาทิกํ ภควโต ปาสาทิกํ อาการํ ทิสฺวา จ สลฺลเกฺขตฺวา จ อตฺตโน อาจริยสฺส พฺรหฺมายุสฺส พฺราหฺมณสฺส สมฺปฏิเวเทสิฯ

ปุจฺฉา – อปรมฺปิ อาวุโส อุตฺตโร มาณโว ภควโต ภุตฺตาวิกาเล กีทิสํ ปาสาทิกํ อาการํ ทิสฺวา จ สลฺลเกฺขตฺวา จ อตฺตโน อาจริยสฺส พฺรหฺมายุสฺส พฺราหฺมณสฺส สมฺปฏิเวเทสิฯ

วิสฺสชฺชนา – อปรมฺปิ ภเนฺต อุตฺตโร มาณโว ภควโต ภุตฺตาวิกาเล ปโตฺตทนาทิกํ ปฏิคฺคณฺหาทิกาเล น ปตฺตสฺส อุนฺนมนาทิกํ ปาสาทิกํ อาการํ ทิสฺวา จ สลฺลเกฺขตฺวา จ อตฺตโน อาจริยสฺส พฺรหฺมายุสฺส พฺราหฺมณสฺส สมฺปฏิเวเทสิฯ

ปุจฺฉา – อปรมฺปิ อาวุโส อุตฺตโร มาณโว ภควโต จีวรธารเณ จ อารามคตกาเล จ ธมฺมเทสนากาเล จ สพฺพอิริยาปเถสุ จ กีทิสํ ปาสาทิกํ อาการํ ทิสฺวา จ สลฺลเกฺขตฺวา จ อตฺตโน อาจริยสฺส พฺรหฺมายุสฺส พฺราหฺมณสฺส สมฺปฏิเวเทสิฯ

วิสฺสชฺชนา – อปรมฺปิ ภเนฺต อุตฺตโร มาณโว ภควโต จีวรธารณกาเล จ อารามคตกาเล จ สเพฺพสุ จ อิริยาปเถสุ น อจฺจุกฺกฏฺฐาทิกํ ปาสาทิกํ อาการํ ทิสฺวา จ สลฺลเกฺขตฺวา จ อตฺตโน อาจริยสฺส พฺรหฺมายุสฺส พฺราหฺมณสฺส สมฺปฏิเวเทสิฯ

ปุจฺฉา – กถญฺจาวุโส พฺรหฺมายุ พฺรหฺมโณ ภควนฺตํ ปุจฺฉิ, กถญฺจสฺส ภควา พฺยากาสิฯ

วิสฺสชฺชนา – ‘‘กถํ โข พฺราหฺมโณ โหติ, กถํ ภวติ เวทคูฯ เตวิโชฺช โภ กถํ โหติ, โสตฺติโย กินฺติ วุจฺจติฯ อรหํ โภ กถํ โหติ, กถํ ภวติ เกวลีฯ มุนิ จ โภ กถํ โหติ, พุโทฺธ กินฺติ ปวุจฺจตี’’ติ – เอวํ โข ภเนฺต พฺรหฺมายุ พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ ปญฺหํ อปุจฺฉิฯ ภควา ภเนฺต–

‘‘ปุเพฺพนิวาสํ โย เวทิ, สคฺคาปายญฺจ ปสฺสติ;
อโถ ชาติกฺขยํ ปโตฺต, อภิญฺญาโวสิโต มุนิ;
จิตฺตํ วิสุทฺธํ ชานาติ, มุตฺตํ ราเคหิ สพฺพโส;
ปหีนชาติมรโณ, พฺรหฺมจริยสฺส เกวลี;
ปารคู สพฺพธมฺมานํ, พุโทฺธ ตาที ปวุจฺจตี’’ติ –

เอวํ โข ภเนฺต ภควา พฺรหฺมายุสฺส พฺราหฺมณสฺส วิภชิตฺวา พฺยากาสิฯ

ปุจฺฉา – อิมญฺจ ปนาวุโส ภควโต พฺยากรณํ สุตฺวา พฺรหฺมายุ พฺราหฺมโณ ภควติ กีทิสํ นิปจฺจการํ อกาสิ, กถญฺจสฺส ภควา ปุนปิ อนุปุพฺพิํ ธมฺมกถํ กเถสิฯ

วิสฺสชฺชนา – อิมญฺจ ปน ภเนฺต ภควโต พฺยากรณํ สุตฺวา พฺรหฺมายุ พฺราหฺมโณ อุฏฺฐายาสนา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา ภฺภควโต ปาเทสุ สิรสา นิปติตฺวา ภควโต ปาทานิ มุเขน จ ปริจุมฺพติ, ปาณีหิ จ ปริสมฺพาหติ, นามญฺจ สาเวติ ''พฺรหฺมายุ อหํ โภ โคตม พฺราหฺมโณ, พฺรหฺมายุ อหํ โภ โคตม พฺราหฺมโณ''ติ, เอวํ ปรมนิปจฺจการํ อกาสิ, ภควา จ ภเนฺต ทานกถํ สีลกถํ สคฺคกถํ กามานํ อาทีนวํ โอการํ สํกิเลสํ เนกฺขมฺเม อานิสํสํ ปกาเสสิ, เอวํ โข ภเนฺต พฺรหฺมายุสฺส พฺราหฺมณสฺส ภควา อนุปุพฺพึ กถํ กเถสิฯ

ปุจฺฉา – อิมญฺจ ปนาวุโส ทมฺมเทสนํ สุตฺวา พฺรหฺมายุสฺส พฺราหฺมณสฺส กีทิโส ธมฺมาภิสมโย อโหสิฯ

วิสฺสชฺชนา – อิมญฺจ ปน ภเนฺต ธมฺมเทสนํ สุตฺวา พฺรหฺมายุสฺส พฺราหฺมณสฺส ตสฺมิํเยว อาสเน วิรชํ วีตมลํ ธมฺมจกฺขุํ อุทปาทิ ''ยํกิญฺจิ สมุทยธมฺมํ สพฺพํ ตํ นิโรธธมฺม''นฺติฯ

เสลสุตฺต

ปุจฺฉา – เสลสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – องฺคุตฺตราเปสุ ภเนฺต อาปเณ นาม องฺคุตฺตราปานํ นิคเมเสลํ พฺราหฺมณํ อารพฺภ ภาสิตํฯ เสโล ภเนฺต พฺราหฺมโณ สปริโส ภควนฺตํ อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ สมฺมุขา สารุปฺปาหิ คาถาหิ อภิตฺถวิ, ตสฺมิํ ภเนฺต วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

ปริปุณฺณกาโย สุรุจิ, สุชาโต จารุทสฺสโน;
สุวณฺณวโณฺณสิ ภควา, สุสุกฺกทาโฐสิ วีริยวา;
นรสฺส หิ สุชาตสฺส, เย ภวนฺติ วิยญฺจนา;
สเพฺพ เต ตว กายสฺมิํ, มหาปุริสลกฺขณาฯ

อสฺสลายนสุตฺต

ปุจฺฉา – อสฺสลายนสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภเนฺต อสฺสลายนํ มาณวํ อารพฺภ ภาสิตํ, อสฺสลายโน ภเนฺต มาณโว มหตา พฺราหฺมณคเณน สทฺธิํ ภควนฺตํ อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจ ''พฺราหฺมณา โภ โคตม เอวมาหํสุ 'พฺราหฺมโณว เสโฏฺฐ วโณฺณ, หีโน อโญฺญ วโณฺณฯ พฺราหฺมโณว สุโกฺก วโณฺณ, กโณฺห อโญฺญ วโณฺณฯ พฺราหฺมณาว สุชฺฌนฺติ, โน อพฺราหฺมณาฯ พฺราหฺมณาว พฺรหฺมุโน ปุตฺตา โอรสา มุขโต ชาตา พฺรหฺมชา พฺรหฺมนิมฺมิตา พฺรหฺมทายาทา'ติ, อิธ ภวํ โคตโม กิมาหา''ติ, ตสฺมิํ ภเนฺต วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

โฆฏมุขสุตฺต

ปุจฺฉา – โฆฏมุขสุตฺตํ ปนาวุโส กตฺถ กํ อารพฺภฺภ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมิํ เกน ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – พาราณสิยํ ภเนฺต เขมิยมฺพวเน โฆฏมุขํ พฺราหฺมณํ อารพฺภ อายสฺมตา อุเทเนน ภาสิตํฯ โฆฏมุโข ภเนฺต พฺราหฺมโณ อายสฺมนฺตํ อุเทนํ จงฺกมนฺตํ อนุจงฺกมมาโน เอว

มาห ‘‘อโมฺภ สมณ นตฺถิ ธมฺมิโก ปริพฺพโช, เอวํ เม เอตฺถ โหติ, ตญฺจ โข ภวนฺตรูปานํ วา อทสฺสนา, โย วา ปเนตฺถ ธมฺมา’’ติ, ตสฺมึ ภเนฺต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

จงฺกีสุตฺต

ปุจฺฉา – เตนาวุโส ภควตา…เป…. สมฺมาสมฺพุเทฺธน จงฺกีสุตฺตํ กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – โกสเลสุ ภเนฺต โอปาสาเท นาม โกสลานํ นิคเม กาปฏิกํ มาณวํ อารพฺภ ภาสิตํ, กาปฏิโก ภเนฺต มาณโว ภควนฺตํ เอตทโวจ ‘‘ยทิทํ โภ โคตม พฺราหฺมณานํ โปราณํ มนฺตปทํ อิติหิติหปรมฺปราย ปิฏกสมฺปทาย, ตตฺถ จ พฺราหฺมณา เอกํเสน นิฏฺฐํ คจฺฉนฺติ ‘อิทเมว สจฺจํ โมฆมญฺญ’นฺติ, อิธ ภวํ โคตโม กิมาหา’’ติ, ตสฺมึ ภเนฺต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

เอสุการีสุตฺต

ปุจฺฉา – เอสุการีสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภเนฺต เอสุการึ พฺราหฺมณํ อารพฺภ ภาสิตํ, เอสุการี ภเนฺต พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจ ‘‘พฺราหฺมณา โภ โคตม จตโสฺส ปาริจริยา ปญฺญเปนฺติ, พฺราหฺมณสฺส ปาริจริยํ ปญฺญเปนฺติ, ขตฺติยสฺส ปาริจริยํ ปญฺญเปนฺติ, เวสฺสสฺส ปาริจริยํ ปญฺญเปนฺติ, สุทฺทสฺส ปาริจริยํ ปญฺญเปนฺตี’’ติ, ตสฺมึ ภเนฺต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

ธนญฺชานิสุตฺต

ปุจฺฉา – ธนญฺชานิสุตฺตํ ปนาวุโส กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ เกน ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – ราชคเห ภเนฺต ธนญฺชานึ พฺราหฺมณํ อารพฺภ อายสฺมตา สาริปุตฺตเตฺถเรน ธมฺมเสนาปตินา ภาสิตํ, ธนญฺชานิ ภเนฺต พฺราหฺมโณ ปมาทวิหารํ วิหาสิ, ตสฺมึ ภเนฺต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

ปุจฺฉา – อถ โข อาวุโส อายสฺมา สาริปุตฺตเตฺถโร ธมฺมเสนาปติ กถํ ธนญฺชานึ พฺราหฺมณํ ปุจฺฉิ, กถญฺจ โส อายสฺมโต สาริปุตฺตเตฺถรสฺส ธมฺมเสนาปติสฺส อาโรเจสิฯ

วิสฺสชฺชนา – ‘‘กจฺจาสิ ธนญฺชานิ อปฺปมโตฺต’’ติ, เอวํ โข ภเนฺต อายสฺมา สาริปุตฺตเตฺถโร ธมฺมเสนาปติ ธนญฺชานึ พฺราหฺมณํ ปุจฺฉิ, ธนญฺชานิ จ ภเนฺต พฺราหฺมโณ ‘‘กุโต โภ สาริปุตฺต อมฺหากํ อปฺปมาโท, เยสํ โน มาตาปิตโร โปเสตพฺพา’’ติ, เอวมาทินา อายสฺมโต สาริปุตฺตสฺส ธมฺมเสนาปติสฺส อาโรเจสิฯ

ปุจฺฉา – เอวํ วุเตฺต โข อาวุโส อายสฺมา สาริปุตฺตเตฺถโร ธมฺมเสนาปติ ธนญฺชานิสฺส พฺราหฺมณสฺส กีทิสํ ธมฺมกถํ กเถสิฯ

วิสฺสชฺชนา – เอวํ วุเตฺต ภเนฺต อายสฺมา สาริปุตฺตเตฺถโร ธมฺมเสนาปติ ‘‘ตํ กึ มญฺญสิ ธนญฺชานิ, อิเธกโจฺจ มาตาปิตูนํ เหตุ อธมฺมจารี วิสมจารี อสฺส, ตเมนํ อธมฺมจริยา วิสมจริยาเหตุ นิรยํ นิรยปาลา อุปกเฑฺฒยฺยุ’’นฺติ, เอวมาทินา ธนญฺชานิสฺส พฺราหฺมณสฺส ธมฺมกถํ กเถสิฯ

ปุจฺฉา – ปุน ปิ อาวุโส อายสฺมา สาริปุตฺตตฺเถโร ธมฺมเสนาปติ กถํ ธนญฺชานิสฺส พฺราหฺมณสฺส อปเรนปิ ปริยาเยน อนุสาสนิํ อทาสิฯ

วิสฺสชฺชนา – ปุนปิ ภนฺเต อายสฺมา สาริปุตฺตตฺเถโร ธมฺมเสนาปติ ''ตํ กิํ มญฺญสิ ธนญฺชานิ, โย วา มาตาปิตูนํ เหตุ อธมฺมจารี วิสมจารี อสฺส, โย วา มาตาปิตูนํ เหตุ ธมฺมจารี สมจารี อสฺส, กตมํ เสยฺโย''ติ, เอวมาทินา ธนญฺชานิสฺส พฺราหฺมณสฺส อปเรนปิ ปริยาเยน โอวาทมทาสิฯ

ปุจฺฉา – อปรภาเค ปิ อาวุโส อายสฺมา สาริปุตฺตตฺเถโร ธมฺมเสนาปติ กถํ ธนญฺชานิสฺส พฺราหฺมณสฺส มรณสมเย ธมฺมกถํ กเถสิ, กถญฺจสฺส อภิสมฺปราโย อโหสิฯ

วิสฺสชฺชนา – อปรภาเค ปิ ภนฺเต อายสฺมา สาริปุตฺตตฺเถโร ธมฺมเสนาปติ ธนญฺชานิสฺส พฺราหฺมณสฺส มรณสมเยปิ จตฺตาโร พฺรหฺมวิหาเร เทเสสิ, ธนญฺชานิ จ ภฺภนฺเต พฺราหฺมโณ กายสฺส เภทา ปรํ มรณา พฺรหฺมโลกูปโค อโหสิฯ

วาเสฏฺฐสุตฺต

ปุจฺฉา – วาเสฏฺฐสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – อิจฺฉานงฺคเล ภนฺเต วาเสฏฺฐํ มาณวํ อารพฺภ ภาสิตํฯ วาเสโฏฺฐ ภนฺเต มาณโว ภควนฺตํ คาถาหิ อชฺฌภาสิ –

''อนุญฺญาตปฏิญฺญาตา, เตวิชฺชา มยมสฺมุโภ;
อหํ โปกฺขรสาติสฺส, ตารุกฺขสฺสายํ มาณโวฯ

เตวิชฺชานํ ยทกฺขาตํ, ตตฺร เกวลิเนสฺมเส;
ปทกสฺมา เวยฺยากรณา, ชเปฺป อาจริยสาทิสา;
เตสํ โน ชาติวาทสฺมิํ, วิวาโท อตฺถิ โคตมฯ

ชาติยา พฺราหฺมโณ โหติ, ภารทฺวาโช อิติ ภาสติ;
อหญฺจ กมฺมุนา พฺรูมิ, เอวํ ชานาหิ จกฺขุมฯ

เตน สโกฺกม ญาเปตุํ, อญฺญมญฺญํ มยํ อุโภ;
ภวนฺตํ ปุฏฺฐุมาคมา, สมฺพุทฺธํ อิติ วิสฺสุตํฯ

จนฺทํ ยถา ขยาตีตํ, เปจฺจ ปญฺชลิกา ชนา;
วนฺทนา นมสฺสนฺติ, เอวํ โลกสฺมิํ โคตมํฯ

จกฺขุํ โลเก สมุปฺปนฺนํ, มยํ ปุจฺฉาม โคตมํ;
ชาติยา พฺราหฺมโณ โหติ, อุทาหุ ภวติ กมฺมุนา;
อชานตํ โน ปพฺรูหิ, ยถา ชาเนมุ พฺราหฺมณนฺติฯ

ตสฺมิํ ภนฺเต วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

สุภสุตฺต

ปุจฺฉา – สุภสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภนฺเต สุภํ มาณวํ โตเทยฺยปุตฺตํ อารพฺภ ภาสิตํฯ สุโภ ภฺภนฺเต มาณโว โตเทยฺยปุโตฺต ภควนฺตํ อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจ ‘‘พฺราหฺมณา โภ โคตม เอวมาหํสุ’ คหโฏฺฐ อาราธโก โหติ ญายํ ธมฺมํ กุสลํ, น ปพฺพชิโต อาราธโก โหติ ญายํ ธมฺมํ กุสลนฺติ, อิธ ภวํ โคตโม กิมาหา’’ติ, ตสฺมึ ภนฺเต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

ปุจฺฉา – ปุน ปิ อาวุโส สุโภ มาณโว โตเทยฺยปุโตฺต กถํ ภควนฺตํ ปุจฺฉิ, กถญฺจ ภควา วิภชฺช พฺยากาสิฯ

วิสฺสชฺชนา – ‘‘พฺราหฺมณา โภ โคตม เอวมาหํสุ ‘มหฏฺฐมิทํ มหากิจฺจํ มหาธิกรณํ มหาสมารมฺภํ, ฆราวาสกมฺมฏฺฐานํ มหปฺผลํ โหติฯ อปฺปฏฺฐมิทํ อปฺปกิจฺจํ อปฺปาธิกรณํ อปฺปสมารมฺภํ, ปพฺพชฺชา กมฺมฏฺฐานํ อปฺปผลํ โหตี’ติฯ อิธ ภวํ โคตโม กิมาหา’’ติฯ เอวํ โข ภนฺเต สุโภ มาณโว โตเทยฺยปุโตฺต ปุนปิ ภควนฺตํ ปุจฺฉิฯ ภควา จ ภนฺเต ‘‘เอตฺถาปิ โข อหํ มาณว วิภชฺชวาทา, นาหเมตฺถ เอกํสวาโทติ’’ เอวมาทินา วิภชฺช พฺยากาสิฯ

สงฺคารวสุตฺต

ปุจฺฉา – สงฺคารวสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – โกสเลสุ ภนฺเต จญฺจลิกเปฺป นาม คาเม สงฺคารวํ มาณวํ อารพฺภ ภาสิตํ, สงฺคารโว ภนฺเต มาณโว ภควนฺตํ เอตทโวจ ‘‘สนฺติ โข โภ โคตม เอเก สมณพฺราหฺมณา ทิฏฺฐธมฺมาภิญฺญาโวสานปารมิปฺปตฺตา อาทิพฺรหฺมจริยํ ปฏิชานนฺติฯ ตตฺร โภ โคตม เย เต สมณพฺราหฺมณา ทิฏฺฐธมฺมาภิญฺญาโวสานปารมิปฺปตฺตา อาทิพฺรหฺมจริยํ ปฏิชานนฺติ, เตสํ ภวํ โคตโม กตโม’’ติ, ตสฺมึ ภนฺเต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

เทวทหสุตฺต

ปุจฺฉา – เตนาวุโส ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุเทฺธน เทวทหสุตฺตํ กตฺถ กํ อารพฺภ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สเกฺกสุ ภนฺเต เทวทเห นาม สกฺยานํ นิคเม สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ ภาสิตํฯ

ปญฺจตฺตยสุตฺต

ปุจฺฉา – ปญฺจตฺตยสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภนฺเต สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ ภาสิตํฯ

กินฺติสุตฺต

ปุจฺฉา – กินฺติสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – ปิสินารายํ ภนฺเต พลิหรเณ นาม วนสเณฺฑ สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ ภาสิตํฯ

ปุจฺฉา – ตตฺถ อาวุโส ภควา กถํ ปฐมํ ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉิตฺวา โอวาทมทาสิ, โย พหุชนสฺส อตฺถาย หิตาย สุขาย สํวตฺตติฯ

วิสฺสชฺชนา – ตตฺถ ภนฺเต ภควา ''กินฺติ โว ภิกฺขเว มยิ โหติ, จีวรเหตุ วา สมโณ โคตโม ธมฺมํ เทเสติ, ปิณฺฑปาตเหตุ วา, เสนาสนเหตุ วา, อิติภวาภวเหตุ วา สมโณ โคตโม ธมฺมํ เทเสตี''ติ ภิกฺขู ปุจฺฉิตฺวา ''ตสฺมาติห ภิกฺขเว เย โว มยา ธมฺมา อภิญฺญา เทสิตาฯ เสยฺยถิทํ, จตฺตาโร สติปฏฺฐานา จตฺตาโร สมฺมปฺปธานา จตฺตาโร อิทฺธิปาทา ปญฺจินฺทฺริยานิ ปญฺจ พลานิ สตฺต โพชฺฌงฺคา อริโย อฏฺฐงฺคิโก มโคฺคฯ ตตฺถ สเพฺพเหว สมเคฺคหิ สโมฺมทมาเนหิ อวิวทมาเนหิ สิกฺขิตพฺพํ'' เอวมาทินา ภนฺเต ภิกฺขูนํ โอวาทมทาสิฯ

ปุจฺฉา – กถญฺจาวุโส ภควา ตตฺถ ทุติยมฺปิ ภิกฺขูนํ โอวาทํ อทาสิฯ โย พหุชนสฺส อตฺถาย หิตาย สุขาย สํวตฺตติฯ

วิสฺสชฺชนา – ตตฺถ ภนฺเต ภควา ''เตสญฺจ โว ภิกฺขเว สมคฺคานํ สโมฺมทมานานํ อวิวทมานานํ สิกฺขตํ สิยา อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน อาปตฺติ, สิยา วีติกฺกโมฯ ตตฺร ภิกฺขเว น โจทนายตริตพฺพํ ปุคฺคโล อุปปริกฺขิตโพฺพ''ติ เอวมาทินา ภิกฺขูนํ ทุติยมฺปิ โอวาทมทาสิฯ

ปุจฺฉา – กถญฺจาวุโส ภควา ตตฺถ ตติยมฺปิ ภิกฺขูนํ โอวาทํ อทาสิ, โย พหุชนสฺส อตฺถาย หิตาย สุขาย สํวตฺตติฯ

วิสฺสชฺชนา – ''เตสญฺจ โว ภิกฺขเว สมคฺคานํ สโมฺมทมานานํ อวิวทมานานํ สิกฺขตํ อญฺญมญฺญสฺส วจีสํหาโร อุปฺปเชฺชยฺย ทิฏฺฐิปฬาโส เจตโส อาฆาโต อปฺปจฺจโย อนภิรทฺธี''ติ เอวมาทินา ภนฺเต ภควา ตตฺถ ตติยมฺปิ ภิกฺขูนํ โอวาทมทาสิฯ

ปุจฺฉา – เตนาวุโส ภิกฺขุนา เอวํ สตฺถุ โอวาทานุสาสนิการินา อายสฺมา นุ เต ภิกฺขุ อกุสลา วุฏฺฐาเปตฺวา กุสเล ปติฏฺฐาเปตีติ ปเรหิ ปุเฏฺฐน กถํ สมฺมา พฺยากรมาเนน พฺยากาตพฺพํฯ

วิสฺสชฺชนา – ''อิธาหํ อาวุโส เยน ภควา เตนุปสงฺกมึ, ตสฺส เม ภควา ธมฺมํ เทเสสิ, ตาหํ ธมฺมํ สุตฺวา เตสํ ภิกฺขูนํ อภาสึ, ตํ เต ภิกฺขู ธมฺมํ สุตฺวา อกุสลา วุฏฺฐหึสุ กุสเล ปติฏฺฐหึสู''ติฯ เอวํ โข ภนฺเต เตน ภิกฺขุนา เอวํ สตฺถุ โอวาทานุสาสนิการินา ปเรหิ ปุเฏฺฐน สมฺมา พฺยากรมาเนน พฺยากาตพฺพํฯ

สามคามสุตฺต

ปุจฺฉา – สามคามสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สเกฺกสุ ภนฺเต สามคาเม นาม สกฺยานํ นิคเม อายสฺมนฺตญฺจ อานนฺทํ อายสฺมนฺตญฺจ จุนฺทํ อารพฺภ ภาสิตํ, อายสฺมา จ ภนฺเต อานโนฺท อายสฺมา จ จุโนฺท เยน ภควา เตนุปสงฺกมิสุ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุ, เอกมนฺตํ นิสิโนฺน โข อายสฺมา อานโนฺท ภควนฺตํ เอตทโวจ ''อยํ ภนฺเต จุโนฺท สมณุเทฺทโส เอวมาห 'นิคโณฺฐ ภนฺเต นาฏปุโตฺต ปาวายํ อธุนา กาลงฺกโต, ตสฺส กาลงฺกิริยาย ภินฺนา นิคณฺฐา เทฺวธิกชาตา

ภณฺฑนชาตา กลหชาตา วิวาทาปนฺนา อญฺญมญฺญํ มุขสตฺตีหิ วิตุทนฺตา วิหรนฺติ…เป…. ภินฺนถูเป อปฺปฏิสรเณ’ติฯ ตสฺส มยฺหํ ภนฺเต เอวํ โหติ ‘มาเหว ภควโต อจฺจเยน สงฺเฆ วิวาโท อุปฺปชฺชิ, สฺวาสฺส วิวาโท พหุชนอหิตาย พหุชนอสุขาย พหุโน ชนสฺส อนตฺถาย อหิตาย ทุกฺขาย เทวมนุสฺสาน’นฺติ’’ฯ ตสฺมึ ภนฺเต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

สุนกฺขตฺตสุตฺต

ปุจฺฉา – สุนกฺขตฺตสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – เวสาลิยํ ภนฺเต สุนกฺขตฺตํ ลิจฺฉวิปุตฺตํ อารพฺภ ภาสิตํ, สุนกฺขโตฺต ภนฺเต ลิจฺฉวิปุโตฺต ภควนฺตํ อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจ ‘‘สุตํ เมตํ ภนฺเต สมฺพหุเลหิ กิร ภิกฺขูหิ ภควโต สนฺติเก อญฺญา พฺยากตา ขีณา ชาติ, วุสิตํ พฺรหฺมจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิตฺถตฺตายาติ ปชานามาติฯ กจฺจิ เต ภนฺเต ภิกฺขู สมฺมเทว อญฺญํ พฺยากํสุ, อุทาหุ สเนฺตเตฺถกเจฺจ ภิกฺขู อธิมาเนน อญฺญํ พฺยากํสู’’ติ, ตสฺมึ ภนฺเต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

อาเนญฺชสปฺปายสุตฺต

ปุจฺฉา – อาเนญฺชสปฺปายสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – กุรูสุ ภนฺเต กมฺมาสธมฺมํ นาม กุรูนํ นิคเม สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ ภาสิตํฯ

คณกโมฺมคฺคลฺลานสุตฺต

ปุจฺฉา – คณกโมคฺคลฺลานสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภนฺเต คณกโมคฺคลฺลานํ พฺราหฺมณํ อารพฺภ ภาสิตํ, คณกโมคฺคลฺลาโน ภนฺเต พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจ ‘‘เสยฺยถาปิ โภ โคตม อิมสฺส มิคารมาตุปาสาทสฺส ทิสฺสติ อนุปุพฺพสิกฺขา อนุปุพฺพกิริยา อนุปุพฺพปฏิปทา ยทิทํ ยาว ปจฺฉิมโสปานกเฬวรา…เป…. สกฺกา นุโข โภ โคตม อิมสฺมิมฺปิ ธมฺมวินเย เอวเมว อนุปุพฺพสิกฺขา อนุปุพฺพกิริยา อนุปุพฺพปฏิปทา ปญฺญเปตุ’’นฺติ, ตสฺมึ ภนฺเต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

ปุจฺฉา – เอวํ วุเตฺต โข อาวุโส คณกโมคฺคลฺลาโน พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ กึ อโวจ, กถญฺจสฺส ภควา พฺยากาสิฯ

วิสฺสชฺชนา – เอวํ วุเตฺต ภนฺเต คณกโมคฺคลฺลาโน พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ เอตทโวจ ‘‘กึ นุ โข โภโต โคตมสฺส สาวกา โภตา โคตเมน เอวํ โอวทียมานา เอวํ อนุสาสียมานา สเพฺพ อจฺจนฺตํ นิฏฺฐํ นิพฺพานํ อาโรเธนฺติ, อุทาหุ เอกเจฺจ นาราเธนฺตี’’ติ, ภควา จ ภนฺเต ‘‘อเปฺปกเจฺจ โข พฺราหฺมณ มม สาวกา มยา เอวํ โอวทียมานา เอวํ อนุสาสียมานา อจฺจนฺตํ นิฏฺฐํ นิพฺพานํ อาราเธนฺติ, เอกเจฺจ นาราเธนฺตี’’ติ เอวมาทินา คณกโมคฺคลฺลานสฺส พฺราหฺมณสฺส พฺยากาสิฯ

ปุจฺฉา – อิมญฺจ ปนาวุโส ธมฺมเทสนํ สุตฺวา คณโก โมคฺคลฺลาโน อิมสฺมึ ธมฺมวินเย ปสโนฺน กีทิสํ ปสนฺนาการมกาสิฯ

วิสฺสชฺชนา – อิมญฺจ ปน ภนฺเต ธมฺมเทสนํ สุตฺวา คณกโมคฺคลฺลาโน พฺราหฺมโณ ‘‘เย เม โภ โคตม ปุคฺคลา อสทฺธา ชีวิกตฺถา น สทฺธา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตา’’ติ เอวมาทินา อิมสฺมึ ธมฺมวินเย ปสโนฺน ปสนฺนาการมกาสิฯ

โคปกโมคฺคลฺลานสุตฺต

ปุจฺฉา – โคปกโมคฺคลฺลานสุตฺตํ ปนาวุโส กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ เกน ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – ราชคเห ภนฺเต โคปกโมคฺคลฺลานํ พฺราหฺมณํ อารพฺภ อายสฺมตา อานนฺทเตฺถเรน ธมฺมภณฺฑาคาริเกน ภาสิตํ, โคปกโมคฺคลฺลาโน ภนฺเต พฺราหฺมโณ อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ เอตทโวจ ‘‘อตฺถิ นุ โข โภ อานนฺท เอกภิกฺขุปิ เตหิ ธเมฺมหิ สเพฺพน สพฺพํ สพฺพถา สพฺพํ สมนฺนาคโต, เยหิ ธเมฺมหิ สมนฺนาคโต โส ภวํ โคตโม อโหสิ อรหํ สมฺมาสมฺพุโทฺธ’’ติ, ตสฺมึ ภนฺเต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

ปุจฺฉา – กถญฺจาวุโส ตตฺถ อายสฺมตา อานนฺทเตฺถเรน ธมฺมภณฺฑาคาริเกน ภิกฺขุโน ปสาทนียา ธมฺมา ปกาสิตา, เย เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุเทฺธน อกฺขาตาฯ เยหิ จ สมนฺนาคตํ ภิกฺขุํ อเญฺญ ภิกฺขู สกฺกเรยฺยุํ ครุํ กเรยฺยุํ มาเนยฺยุํ ปูเชยฺยุํ สกฺกตฺวา ครุํ กตฺวา อุปนิสฺสาย วิหเรยฺยุํฯ

วิสฺสชฺชนา – อิธ พฺราหฺมณ ภิกฺขุ สีลวา โหติ, ปาติโมกฺขสํวรสํวุโต วิหรติ อาจารโคจรสมฺปโนฺน อณุมเตฺตสุ วเชฺชสุ ภยทสฺสาวี, สมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุ, พหุสฺสุโต โหติ สุตธโร สุตสนฺนิจโย, เยเม ธมฺมา อาทิกลฺยาณา มเชฺฌกลฺยาณา ปริโยสานกลฺยาณา สาตฺถํ สพฺยญฺชนํ เกวลปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ อภิวทนฺติ, ตถารูปสฺส ธมฺมา พหุสฺสุตา โหนฺติ ธาตา วจสา ปริจิตา มนสานุเปกฺขิตา ทิฎฺฐิยา สุปฺปฎิวิทฺธาติ เอวมาทินา ภนฺเต ตตฺถ อายสฺมตา อานนฺทเตฺถเรน ธมฺมภณฺฑาคาริเกน ทส ปสาทนียา ธมฺมา ปกาสิตาฯ เย เตน ภคตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุเทฺธน อกฺขาตา, เยหิ สมนฺนาคตํ ภิกฺขุํ เอตรหิ ภิกฺขู สกฺกเรยฺยุํ ครุํ กเรยฺยุํ มาเนยฺยุํ ปูเชยฺยุํ สกฺกตฺวา ครุํ กตฺวา อุปนิสฺสาย วิหเรยฺยุํฯ

ปุจฺฉา – เอวํ วุเตฺต โข อาวุโส วสฺสกาโร พฺราหฺมโณ มคธมหามเตฺต กีทิสํ ปสํสาวจนํ กเถสิ, กถญฺจสฺส อายสฺมา อานนฺทเตฺถโร ธมฺมภณฺฑาคาริโก ตํ วจนํ ปฎิโสเธตฺวา ปกาเสสิฯ

วิสฺสชฺชนา – เอวํ วุเตฺต วสฺสกาโร พฺราหฺมโณ มคธมหามเตฺต อุปนนฺทํ เสนาปตึ อามเนฺตสิ ‘‘ตํ กึ มญฺญสิ ภวํ เสนาปติ, ยทิ เม โภโนฺต สกฺกาตพฺพํ สกฺกโรนฺติ, ครุํ กาตพฺพํ ครุํ กโรนฺติ, มาเนตพฺพํ มาเนนฺติ, ปูเชตพฺพํ ปูเชนฺตี’’ติ เอวมาทิกํ ปสํสาวจนํ กเถสิ, อายสฺมา จ ภนฺเต อานโนฺท ‘‘น จ โข พฺราหฺมณ โส ภควา สพฺพํ ฌานํ วเณฺณสิ, นปิ โส ภควา สพฺพํ ฌานํ น วเณฺณสี’’ติ เอวมาทินา ตํ วจนํ ปฎิโสเธตฺวา ปกาเสสิฯ

มหาปุณฺณมสุตฺต

ปุจฺฉา – มหาปุณฺณมสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภนฺเต อญฺญตรํ สฎฺฐิมตฺตานํ ปธานียภิกฺขูนํ สงฺฆเตฺถรํ ภิกฺขุํ อารพฺภ ภาสิตํ, อญฺญตโร ภนฺเต

สฎฺฐิมตฺตานํ ปธานียภิกฺขูนํ สงฺฆเตฺถโร ภิกฺขุ อุฎฺฐายาสนา เอกํสํ จีวรํ กตฺวา เยน ภควา เตนญฺชลึ ปณาเมตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ ‘‘ปุเจฺฉยฺยาหํ ภเนฺต ภควนฺตํ กิญฺจิเทว เทสํ, สเจ เม ภควา โอกาสํ กโรติ ปญฺหสฺส เวยฺยากรณายา’’ติ, ตสฺมึ ภเนฺต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

จูฬปุณฺณมสุตฺต

ปุจฺฉา – จูฬปุณฺณมสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภเนฺต สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ ภาสิตํฯ

ปุจฺฉา – กถญฺจาวุโส ตตฺถ ภควตา อสปฺปุริสองฺคานิ วิภชิตฺวา ปกาสิตานิฯ

วิสฺสชฺชนา – อสปฺปุริโส ภิกฺขเว อสฺสทฺธมฺมสมนฺนาคโต โหติ, อสปฺปุริสภตฺติ โหติ, อสปฺปุริสจินฺตี โหติ, อสปฺปุริสมนฺตี โหติ, อสปฺปุริสวาโจ โหติ, อสปฺปุริสกมฺมโนฺต โหติ, อสปฺปุริสทิฎฺฐิ โหติ, อสปฺปุริสทานํ เทตีติ เอวมาทินา ภเนฺต ตตฺถ ภควตา อฎฺฐ อสปฺปุริสองฺคานิ วิภชิตฺวา ปกาสิตานิฯ

ปุจฺฉา – กถํ ปนาวุโส ภควตา ตตฺถ สปฺปุริสองฺคานิ วิภชิตฺวา ปกาสิตานิฯ

วิสฺสชฺชนา – สปฺปุริโส ภิกฺขเว สทฺธมฺมสมนฺนาคโต โหติ, สปฺปุริสภตฺติ โหติ, สปฺปุริสจินฺตี โหติ, สปฺปุริสมนฺตี โหติ, สปฺปุริสวาโจ โหติ, สปฺปุริสกมฺมโนฺต โหติ, สปฺปุริสทิฎฺฐิ โหติ, สปฺปุริสทานํ เทตีติ เอวมาทินา ภเนฺต ภควตา ตตฺถ อฎฺฐวิธานิ สปฺปุริสงฺคานิ วิภชิตฺวา ปกาสิตานิฯ

อนุปทสุตฺต

ปุจฺฉา – อนุปทสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภเนฺต สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ ภาสิตํ, สมฺพหุลา ภเนฺต ภิกฺขู อายสฺมโต สาริปุตฺตสฺส ธมฺมเสนาปติสฺส สภาคา ตสฺมึ สมเย สนฺนิปตึสุ, ตสฺมึ ภเนฺต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

ปุจฺฉา – กถญฺจาวุโส ตตฺถ ภควตา อายสฺมโต สาริปุตฺตสฺส ธมฺมเสนาปติสฺส อนุปทธมฺมวิปสฺสนา วิตฺถาเรน วิภชิตฺวา ปกาสิตาฯ

วิสฺสชฺชนา – ปณฺฑิโต ภิกฺขเว สาริปุโตฺต มหาปโญฺญ ภิกฺขเว สาริปุโตฺต ปุถุปโญฺญ ภิกฺขเว สาริปุโตฺต หาสปโญฺญ ภิกฺขเว สาริปุโตฺต ติกฺขปโญฺญ ภิกฺขเว สาริปุโตฺต ชวนปโญฺญ ภิกฺขเว สาริปุโตฺต นิเพฺพธิกปโญฺญ ภิกฺขเว สาริปุโตฺต สาริปุโตฺต ภิกฺขเว อฑฺฒมาสํ อนุปทธมฺมวิปสฺสนํ วิปสฺสตีติ เอวมาทินา ภเนฺต ตตฺถ ภควตา อายสฺมโต สาริปุตฺตสฺส ธมฺมเสนาปติสฺส อนุปทธมฺมวิปสฺสนา วิตฺถาเรน ปกาสิตาฯ

ฉพฺพิโสธนสุตฺต

ปุจฺฉา – เตนาวุโส…เป…. สมฺมาสมฺพุเทฺธน ฉพฺพิโสธนสุตฺตํ กตฺถ กํ อารพฺภ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภเนฺต สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ ภาสิตํฯ

สปฺปุริสสุตฺต

ปุจฺฉา – สปฺปุริสสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภเนฺต สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ ภาสิตํฯ

เสวิตพฺพาเสวิตพฺพสุตฺต

ปุจฺฉา – เสวิตพฺพาเสวิตพฺพสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ เกน สทฺธิํ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภเนฺต สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ อายสฺมตา สาริปุตฺตเตฺถเรน ธมฺมเสนาปตินา สทฺธิํ ภาสิตํฯ

พหุธาตุกสุตฺต

ปุจฺฉา – พหุธาตุกสุตฺตํ ปนาวุโส กตฺถ กํ อารพฺภ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภเนฺต สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ ภาสิตํฯ

อิสิคิลิสุตฺต

ปุจฺฉา – อิสิคิลิสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – ราชคเห ภเนฺต อิสิคิลิสฺมิํ ปพฺพเต สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ ภาสิตํฯ

มหาจตฺตารีสกสุตฺต

ปุจฺฉา – มหาจตฺตารีสกสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภเนฺต สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ ภาสิตํฯ

อานาปานสฺสติสุตฺต

ปุจฺฉา – อานาปานสฺสติสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภเนฺต สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ ภาสิตํ, เถรา ภเนฺต ภิกฺขู นเว ภิกฺขู โอวทนฺติ อนุสาสนฺติ, อเปฺปกเจฺจ เถรา ภิกฺขู ทสปิ ภิกฺขู โอวทนฺติ อนุสาสนฺติ, อเปฺปกเจฺจ เถรา ภิกฺขู วีสมฺปิ ภิกฺขู โอวทนฺติ อนุสาสนฺติ, อเปฺปกเจฺจ เถรา ภิกฺขู ติํสมฺปิ ภิกฺขู โอวทนฺติ อนุสาสนฺติ, อเปฺปกเจฺจ เถรา ภิกฺขู จตฺตารีสมฺปิ ภิกฺขู โอวทนฺติ อนุสาสนฺติ, เต จ ภเนฺต นวา ภิกฺขู เถเรหิ ภิกฺขูหิ โอวทิยมานา อนุสาสิยมานา อุฬารํ ปุเพฺพนาปรํ วิเสสํ ชานนฺติ, ตสฺมิํ ภเนฺต วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

กายคตาสติสุตฺต

ปุจฺฉา – กายคตาสติสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภนฺเต สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ ภาสิตํ, สมฺพหุลานํ ภนฺเต ภิกฺขูนํ ปจฺฉาภตฺตํ ปิณฺฑปาตปฏิกฺกนฺตานํ อุปฏฺฐานสาลายํ สนฺนิสินฺนานํ สนฺนิปติตานํ อยมนฺตรกถา อุทปาทิ ‘‘อจฺฉริยํ อาวุโส, อพฺภุตํ อาวุโส, ยาวญฺจิทํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน กายคตาสติ ภาวิตา พหุลีกตา มหปฺผลา วุตฺตา มหานิสํสา’’ติ, ตสฺมึ ภนฺเต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

สงฺขารูปปตฺติสุตฺต

ปุจฺฉา – สงฺขารูปปตฺติสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภนฺเต สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ ภาสิตํฯ

ปุจฺฉา – กถญฺจาวุโส ตตฺถ ภควตา สงฺขารูปปตฺติโย วิภชิตฺวา ปกาสิตาฯ

วิสฺสชฺชนา – อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สทฺธาย สมนฺนาคโต โหติ, สีเลน สมนฺนาคโต โหติ, สุเตน สมนฺนาคโต โหติ, จาเคน สมนฺนาคโต โหติ, ปญฺญาย สมนฺนาคโต โหติ, ตสฺส เอวํ โหติ ‘‘อโห วตาหํ กายสฺส เภทา ปรํ มรณา ขตฺติยมหาสาลานํ สหพฺยตํ อุปปชฺเชยฺย’’นฺติ เอวมาทินา ภนฺเต ตตฺถ ภควตา สงฺขารูปปตฺติโย วิภชิตฺวา ปกาสิตาฯ

จูฬสุญฺญตสุตฺต

ปุจฺฉา – จูฬสุญฺญตสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภนฺเต อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อารพฺภ ภาสิตํ, อายสฺมา ภนฺเต อานนฺโท สายนฺหสมยํ ปฏิสลฺลานา วุฏฺฐิโต ภควนฺตํ เอตทโวจ ‘‘เอกมิทํ ภนฺเต สมยํ ภควา สกฺเกสุ วิหรติ นครกํ นาม สกฺยานํ นิคโม, ตตฺถ เม ภนฺเต ภควโต สมฺมุขา สุตํ, สมฺมุขา ปฏิคฺคหิตํ, สุญฺญตาวิหาเรนาหํ อานนฺท เอตรหิ พหุลํ วิหรามีติ กจฺจิ เมตํ ภนฺเต สุสฺสุตํ สุคฺคหิตํ สุมนสิกตํ สูปธาริต’’นฺติ, ตสฺมึ ภนฺเต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

มหาสุญฺญตสุตฺต

ปุจฺฉา – มหาสุญฺญตสุตฺตํ ปนาวุโต ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สเกฺกสุ ภนฺเต กปิลวตฺถุสฺมึ อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อารพฺภ ภาสิตํ, อายสฺมา ภนฺเต อานโนฺท สมฺพหุเลหิ ภิกฺขูหิ สทฺธึ ฆฏาย สกฺกสฺส วิหาเร จีวรกมฺมํ กโรติ, ตสฺมึ ภนฺเต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

อจฺฉริยอพฺภุตสุตฺต

ปุจฺฉา – อจฺฉริยอพฺภุตสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ เกน สทฺธึ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภเนฺต สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ อายสฺมตา อานนฺทเตฺถเรน ธมฺมภณฺฑาคาริเกน สทฺธิํ ภาสิตํฯ สมฺพหุลานํ ภเนฺต ภิกฺขูนํ ปจฺฉาภตฺตํ ปิณฺฑปาตปฏิกฺกนฺตานํ อุปฏฺฐานสาลายํ สนฺนิสินฺนานํ สนฺนิปติตานํ อยมนฺตรกถา อุทปาทิ ''อจฺฉริยํ อาวุโส, อพฺภุตํ อาวุโส ตถาคตสฺส มหิทฺธิกตา มหานุภาวตาฯ ยตฺร หิ นาม ตถาคโต อตีเต พุเทฺธ ปรินิพฺพุเต ฉินฺนปปเญฺจ ฉินฺนวฏุเม ปริยาทินฺนวฏฺเฏ สพฺพทุกฺขวีติวเตฺต ชานิสฺสติฯ เอวํชจฺจา เต ภควโนฺต อเหสุํ อิติปิ, เอวํนามา เต ภควโนฺต อเหสุํ อิติปิ, เอวํโคตฺตา เต ภควโนฺต อเหสุํ อิติปิ, เอวํสีลา เต ภควโนฺต อเหสุํ อิติปิ, เอวํธมฺมา เต ภควโนฺต อเหสุํ อิติปิ, เอวํปญฺญา เต ภควโนฺต อเหสุํ อิติปิ, เอวํวิหารี เต ภควโนฺต อเหสุํ อิติปิ, เอวํวิมุตฺตา เต ภควโนฺต อเหสุํ อิติปี''ติ, ตสฺมิํ ภเนฺต วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

พากุลสุตฺต

ปุจฺฉา – พากุลสุตฺตํ ปนาวุโส กตฺถ กํ อารพฺภ เกน ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – ราชคเห ภเนฺต อเจลํ กสฺสปํ อารพฺภ อายสฺมตา พากุลเตฺถเรน ภาสิตํฯ

ทนฺตภูมิสุตฺต

ปุจฺฉา – ทนฺตภูมิสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – ราชคเห ภเนฺต ชยเสนํ ราชกุมารํ อารพฺภ ภาสิตํฯ ชยเสโน ภเนฺต ราชกุมาโร อจิรวตํ สมณุเทฺทสํ อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจ ''สุตํ เมตํ โภ อคฺคิเวสฺสน อิธ ภิกฺขุ อปฺปมโตฺต อาตาปี ปหิตโตฺต วิหรโนฺต ผุเสยฺย จิตฺตสฺส เอกคฺคต''นฺติ, ตสฺมิํ ภเนฺต วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

ปุจฺฉา – กถญฺจาวุโส ตตฺถ ภควตา อจิรวตสฺส สมณุเทฺทสสฺส สมสฺสาเสตฺวา ธมฺมเทสนานโย ปกาสิโตฯ

วิสฺสชฺชนา – ตํ กุเตตฺถ อคฺคิเวสฺสน ลพฺภา, ยํ ตํ เนกฺขเมฺมน ญาตพฺพํ เนกฺขเมฺมน ทฏฺฐพฺพํ เนกฺขเมฺมน ปตฺตพฺพํ เนกฺขเมฺมน สจฺฉิกาตพฺพํ, ตํ วต ชยเสโน ราชกุมาโร กามมเชฺฌ วสโนฺต กาเม ปริภุญฺชโนฺต กามวิตเกฺกหิ ขชฺชมาโน กามปริฬาเหน ปริฑยฺหมาโน กามปริเยสนาย อุสฺสุโก อุสฺสติ วา ทกฺขติ วา สจฺฉิ วา กริสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชตีติ เอวํ โข ภเนฺต ภควโต อจิรวตสฺส สมณุเทฺทสสฺส สมสฺสาเสตฺวา, เสยฺยถาปิสฺสุ อคฺคิเวสฺสน เทฺว หตฺถิทมฺมา วา อสฺสทมฺมาววา โคทมฺมา วา สุทนฺตา สุวินีตาติ เอวมาทินา ภเนฺต ภควตา อจิรวตสฺส สมณุเทฺทสสฺส เทสนานโย ปกาสิโตฯ

ปุจฺฉา – กถญฺจาวุโส ตตฺถ ภควา เทฺว อุปมาโย ทเสฺสตฺวา ตตุตฺตริ ธมฺมเทสนํ ปวเฑฺฒติฯ

วิสฺสชฺชนา – เสยฺยถาปิ อคฺคิเวสฺสน ราชาขตฺติโย มุทฺธาวสิโตฺต นาควนิกํ อามเนฺตตีติ เอวมาทินา ภเนฺต ภควา อุตฺตริปิ ธมฺมเทสนํ ปวเฑฺฒสิฯ

ภูมิชสุตฺต

ปุจฺฉา – เตนาวุโส…เป…. สมฺมาสมฺพุเทฺธน ภูมิชสุตฺตํ กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – ราชคเห ภเนฺต ชยเสนํ ราชกุมารํ อารพฺภ ภาสิตํ, ชยเสโน ภเนฺต ราชกุมาโร อายสฺมนฺตํ ภูมิชํ เอตทโวจ ‘‘สนฺติ โภ ภูมิช เอเก สมณพฺราหฺมณา เอวํวาทิโน เอวํทิฏฺฐิโน ‘อาสเญฺจปิ กริตฺวา พฺรหฺมจริยํ จรนฺติ, อภพฺพา ผลสฺส อธิคมายฯ อนาสเญฺจปิ กริตฺวา พฺรหฺมจริยํ จรนฺติ, อภพฺพา ผลสฺส อธิคมายฯ อาสญฺจ อนาสเญฺจปิ กริตฺวา พฺรหฺมจริยํ จรนฺติ, อภพฺพา ผลสฺส อธิคมาย ฯ เนวาสํ นานาสเญฺจปิ กริตฺวา พฺรหฺมจริยํ จรนฺติ, อาภพฺพา ผลสฺส อธิคมายา’ติฯ อิธ โภโต ภูมิชสฺส สตฺถา กิํวาที กิมกฺขายี’’ติ ตสฺมิํ ภเนฺต วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

ปุจฺฉา – กถญฺจาวุโส ตตฺถ ภควตา อายสฺมโต ภูมิชเตฺถรสฺส ตํ พฺยากรณํ สมนุชานิตฺวา ตตฺตุตฺตริ ธมฺมเทสนานโย ปริปูเรตฺวา ปกาสิโตฯ

วิสฺสชฺชนา – ตคฺฆ ตฺวํ ภูมิช เอวํ ปุโฏฺฐ เอวํ พฺยากรมาโน วุตฺตวาที เจว เม โหสิ, น จ มํ อภูเตน อพฺภาจิกฺขสิ, เอวมาทินา ภเนฺต ภควตา อายสฺมโต ภูมิชสฺส ตํ วจนํ สมนุชานิตฺวา ‘‘เยหิ เกหิจิ ภูมิช สมณา วา พฺราหฺมณา วา มิจฺฉาทิฏฺฐิโน มิจฺฉาสงฺกปฺปา มิจฺฉาวาจา มิจฺฉากมฺมนฺตา มิจฺฉาอาชีวา มิจฺฉาวายามา มิจฺฉาสตี มิจฺฉาสมาธิโน, เต อาสเญฺจปิ กริตฺวา พฺรหฺมจริยํ จรนฺติ, อภพฺพา ผลสฺส อธิคมายา’’ติ เอวมาทินา ภเนฺต ภควตา อายสฺมโต ภูมิชสฺส อุตฺตริ เทสนานโย ปริปูเรตฺวา ปกาสิโตฯ

อนุรุทฺธสุตฺต

ปุจฺฉา – อนุรุทฺธสุตฺตํ ปนาวุโส กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมิํ เกน ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภเนฺต ปญฺจกงฺคํ ถปติํ อารพฺภ อายสฺมตา อนุรุทฺธเตฺถเรน ภาสิตํ, ปญฺจกโงฺค ภเนฺต ถปติ อายสฺมนฺตํ อนุรุทฺธํ เอตทโวจ ‘‘อิธ มํ ภเนฺต เถรา ภิกฺขู อุปสงฺกมิตฺวา เอวมาหํสุ ‘อปฺปมาณํ คหปติ เจโตวิมุตฺติํ ภาเวหี’ติ, เอกเจฺจ เถรา เอวมาหํสุ ‘มหคฺคตํ คหปติ เจโตวิมุตฺติํ ภาเวหี’’ติ, ยา จายํ ภเนฺต อปฺปมาณา เจโตวิมุตฺติ ยา จ มหคฺคตา เจโตวิมุตฺติ, อิเม ธมฺมา นานตฺถา เจว นานาพฺยญฺชนา จ, อุทาหุ เอกตฺถา พฺยญฺชนเมว นานนฺติ’’ ตสฺมิํ ภเนฺต วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

อุปกฺกิเลสสุตฺต

ปุจฺฉา – อุปกฺกิเลสสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – ปาจีนวํสทาเย ภเนฺต อายสฺมนฺตํ อนุรุทฺธเตฺถรํ อารพฺภ ภาสิตํฯ

พาลปณฺฑิตสุตฺต

ปุจฺฉา – พาลปณฺฑิตสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภเนฺต สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ ภาสิตํฯ

ปุจฺฉา – กถญฺจาวุโส ตตฺถ ภควตา พาลสฺส พาลลกฺขณานิ จ พาลสฺส ทิเฏฺฐว ธมฺเม ทุกฺขโทมนสฺสปฺปฏิสํเวทนา จ ปกาสิตาฯ

วิสฺสชฺชนา – ตีณิมานิ ภิกฺขเว พาลสฺส พาลลกฺขณานิ พาลนิมิตฺตานิ พาลาปทานานิฯ กตมานิ ตีณิฯ อิธ ภิกฺขเว พาโล ทุจฺจินฺติตจินฺตี จ โหติ ทุพฺภาสิตภาสี จ ทุกฺกฏกมฺมการี จาติ เอวมาทินา ภเนฺต ตตฺถ ภควตา พาลสฺส พาลลกฺขณานิ จ พาลสฺส ทิเฏฺฐว ธมฺเม ทุกฺขโทมนสฺสปฺปฏิสํเวทนา จ ปกาสิตาฯ

ปุจฺฉา – กถญฺจาวุโส ตตฺถ ภควตา พาลสฺส สมฺปราโย จ ตตฺถ นิรเย พาลสฺส ทุกฺขโทมนสฺสปฏิสํเวทนา จ ปกาสิตาฯ

วิสฺสชฺชนา – ส โข โส ภิกฺขเว พาโล กาเยน ทุจฺจริตํ จริตฺวา วาจาย ทุจฺจริตํ จริตฺวา มนสา ทุจฺจริตํ จริตฺวา กายสฺส เภทาปรํ มรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺชตีติ เอวมาทินา ภเนฺต ตตฺถ ภควตา พาลสฺส สมฺปราโย จ ตตฺถ จ พาลสฺส นิรเย ทุกฺขโทมนสฺสปฺปฏิสํเวทนา ปกาสิตาฯ

ปุจฺฉา – กถญฺจาวุโส ตตฺถ ภควตา พาลสฺส ติรจฺฉานโยนิยํ ทุกฺขโทมนสฺสปฏิสํเวทนา ปกาสิตาฯ

วิสฺสชฺชนา – สนฺติ ภิกฺขเว ติรจฺฉานคตา ปาณา ติณภกฺขา เต อลฺลานิปิ ติณานิ สุกฺขานิปิ ติณานิ ทนฺตุเลฺลหกํ ขาทนฺตีติ เอวมาทินา ภเนฺต ตตฺถ ภควตา พาลสฺส ติรจฺฉานโยนิยํ ทุกฺขโทมนสฺสปฺปฏิสํเวทนา ปกาสิตาฯ

ปุจฺฉา – กถญฺจาวุโส ตตฺถ ภควตา พาเลน สกึ วินิปาตคเตน ปุน มนุสฺสตฺตทุลฺลภตา ปกาสิตาฯ

วิสฺสชฺชนา – เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว ปุริโส เอกจฺฉิคฺคลํ ยุคํ มหาสมุเทฺท ปกฺขิเปยฺย, ตเมนํ ปุรตฺถิโม วาโต ปจฺฉิเมน สํหเรยฺยาติ เอวมาทินา ภเนฺต ตตฺถ ภควตา พาเลน สกึ วินิปาตคเตน ปุน มนุสฺสตฺตสฺส ทุลฺลภตา ปกาสิตาฯ

ปุจฺฉา – กถญฺจาวุโส ตตฺถ ภควตา พาลสฺส กทาจิ กรหจิ ทีฆสฺส อทฺธุโน อจฺจเยน มนุสฺสตฺตํ อาคตสฺสปิ ทุกฺขพหุลตา ปกาสิตาฯ

วิสฺสชฺชนา – ส โข โส ภิกฺขเว พาโล สเจ กทาจิ กรหจิ ทีฆสฺส อทฺธุโน อจฺจเยน มนุสฺสตฺตํ อาคจฺฉตีติ เอวมาทินา ภเนฺต ตตฺถ ภควตา พาลสฺส กทาจิ กรหจิ ทีฆสฺส อทฺธุโน อจฺจเยน มนุสฺสตฺตํ อาคตสฺสปิ ทุกฺขพหุลตา ปกาสิตาฯ

ปุจฺฉา – กถญฺจาวุโส ตตฺถ ภควตา ปณฺฑิตสฺส ปณฺฑิตลกฺขณานิ จ ปณฺฑิตสฺส ทิเฏฺฐว ธมฺเม สุขโสมนสฺสปฺปฏิสํเวทนา จ ปกาสิตาฯ

วิสฺสชฺชนา – ตีณิมานิ ภิกฺขเว ปณฺฑิตสฺส ปณฺฑิตลกฺขณานิ ปณฺฑิตนิมิตฺตานิ ปณฺฑิตาปทานานิฯ กตมานิ ตีณิฯ อิธ ภิกฺขเว ปณฺฑิโต สุจินฺติตจินฺตี จ โหติ สุภาสิตภาสี จ สุกตกมฺมการี จาติ เอวมาทินา ภเนฺต ตตฺถ ภควตา

ปณฺฑิตสฺส ปณฺฑิตลกฺขณานิ จ ทิฏฺเฐว ธมฺเม ปณฺฑิตสฺส สุขโสมนสฺสปฏิสํเวทนา จ ปกาสิตาฯ

ปุจฺฉา – กถญฺจาวุโส ตตฺถ ภควตา ปณฺฑิตสฺส สมฺปราโย จ ตตฺถ สเคฺค สุขโสมนสฺสปฺปฏิสํเวทนา จ ปกาสิตาฯ

วิสฺสชฺชนา – ส โข โส ภิกฺขเว ปณฺฑิโต กาเยน สุจริตํ จริตฺวา วาจาย มนสา สุจริตํ จริตฺวา กายสฺส เภทา ปรํ มรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชตีติ เอวมาทินา ภเนฺต ตตฺถ ภควตา ปณฺฑิตสฺส สมฺปราโย จ สเคฺค จ ปณฺฑิตสฺส สุขโสมนสฺสปฺปนิสํเวทนา ปกาสิตาฯ

ปุจฺฉา – กถญฺจาวุโส ตตฺถ ภควตา ปณฺฑิตสฺส กทาจิ กรหจิ ทีฆสฺส อทฺธุโน อจฺจเยน มนุสฺสตฺตํ อาคตสฺสปิ สุขพหุลตา ปกาสิตาฯ

วิสฺสชฺชนา – ส โข โส ภิกฺขเว ปณฺฑิโต สเจ กทาจิ กรหจิ ทีฆสฺส อทฺธุโน อจฺจเยน มนุสฺสตฺตํ อาคจฺฉติ, ยานิ ตานิ อุจฺจากุลานิ ขตฺติยมหาสาลกุลํ วา พฺราหฺมณมหาสาลกุลํ วา คหปติมหาสาลกุลํ วา ตถารูเป กุเล ปจฺจาชายตีติ เอวมาทินา ภเนฺต ตตฺถ ภควตา ปณฺฑิตสฺส กทาจิ กรหจิ ทีฆสฺส อทฺธุโน อจฺจเยน มนุสฺสตฺตํ อาคตสฺสปิ สุขพหุลตา ปกาสิตาฯ

จูฬกมฺมวิภงฺคสุตฺต

ปุจฺฉา – เตนาวุโส ชานตา ปสฺสตา…เป…. สมฺมาสมฺพุเทฺธน จูฬกมฺมวิภงฺคสุตฺตํ กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – สาวตฺถิยํ ภเนฺต สุภํ มาณวํ โตเทยฺยปุตฺตํ อารพฺภ ภาสิตํฯ สุโภ ภเนฺต มาณโว โตเทยฺยปุโตฺต ภควนฺตํ อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจ ‘‘โก นุ โข โภ โคตม เหตุ โก ปจฺจโย, เยน มนุสฺสานํเยว สตํ มนุสฺสภูตานํ ทิสฺสนฺติ หีนปฺปณีตตาฯ ทิสฺสนฺติ หิ โภ โคตม มนุสฺสา อปฺปายุกา, ทิสฺสนฺติ ทีฆายุกาฯ ทิสฺสนฺติ พวฺหาพาธา, ทิสฺสนฺติ อปฺปาพาธาฯ ทิสฺสนฺติ ทุพฺพณฺณา, ทิสฺสนฺติ วณฺณวโนฺตฯ ทิสฺสนฺติ อเปฺปสกฺขา, ทิสฺสนฺติ มเหสกฺขาฯ ทิสฺสนฺติ อปฺปโภคา, ทิสฺสนฺติ มหาโภคาฯ ทิสฺสนฺติ นีจกุลีนา, ทิสฺสนฺติ อุจฺจากุลีนาฯ ทิสฺสนฺติ ทุปฺปญฺญา, ทิสฺสนฺติ ปญฺญวโนฺตฯ โก นุ โข โภ โคตม เหตุ โก ปจฺจโย, เยน มนุสฺสานํเยว สตํ มนุสฺสภูตานํ ทิสฺสนฺติ หีนปฺปณีตตา’’ติ ตสฺมึ ภเนฺต วตฺถุสฺมึ ภาสิตํฯ

ปุจฺฉา – กถญฺจาวุโส ตตฺถ ภควตา สตฺตานํ ทีฆายุกอปฺปายุกสํวตฺตนกกมฺมานิ วิภชิตฺวา ปกาสิตานิฯ

วิสฺสชฺชนา – อิธ มาณว เอกโจฺจ อิตฺถี วา ปุริโส วา ปาณาติปาตี โหติ, ลุโทฺท โลหิตปาณิ หตปหเต นิวิโฏฺฐ อทยาปโนฺน ปาณภูเตสูติ เอวมาทินา ภเนฺต ตตฺถ ภควตา อปฺปายุกทีฆายุกสํวตฺตนกานิ กมฺมานิ วิภชิตฺวา ปกาสิตานิฯ

ปุจฺฉา – กถญฺจาวุโส ตตฺถ ภควตา สตฺตานํ อปฺปาพาธพวฺหาพาธสํวตฺตนกกมฺมานิ วิภชิตฺวา ปกาสิตานิฯ

วิสฺสชฺชนา – อิธ มาณว เอกโจฺจ อิตฺถี วา ปุริโส วา สตฺตานํ วิเหฐฺฐกชาติโก โหติ ปาณินา วา เลฑฺฑุนาวา ทเณฺฑนวา สเตฺถน วาติ เอวมาทินา ภเนฺต ตตฺถ ภควตา สตฺตานํ อปฺปาพาธพวฺหาพาธสํวตฺตนกกมฺมานิ วิภชิตฺวา ปกาสิตานิฯ

ปุจฺฉา – กถญฺจาวุโส ตตฺถ ภควตา สตฺตานํ สุวณฺณทุพฺพณฺณสํวตฺตนกกมฺมานิ วิภชิตฺวา ปกาสิตานิฯ

วิสฺสชฺชนา – อิธ มาณว เอกโจฺจ อิตฺถี วา ปุริโส วา โกธโน โหติ อุปายาสพหุโล, อปฺปมฺปิ วุโตฺต สมาโน อภิสชฺชติ กุปฺปติ พฺยาปชฺชติ ปติฏฺฐิยติ, โกปญฺจ โทสญฺจ อปฺปจฺจยญฺจ ปาตุกโรตีติ เอวมาทินา ภเนฺต ตตฺถ ภควตา สตฺตานํ สุวณฺณทุพฺพณฺณสํวตฺตนกกมฺมานิ วิภชิตฺวา ปกาสิตานิฯ

ปุจฺฉา – กถญฺจาวุโส ตตฺถ ภควตา สตฺตานํ มเหสกฺข อเปฺปสกฺขสํวตฺตนกกมฺมานิ วิภชิตฺวา ปกาสิตานิฯ

วิสฺสชฺชนา – อิธ มาณว เอกโจฺจ อิตฺถี วา ปุริโส วา อิสฺสามนโก โหติ, ปรลาภสกฺการ ครุการ มานนวนฺทน ปูชาสุ อิสฺสติ อุปทุสฺสติ อิสฺสํ พนฺธตีติ เอวมาทินา ภเนฺต ตตฺถ ภควตา สตฺตานํ อเปฺปสกฺขมเหสกฺขสํวตฺตนกานิ กมฺมานิ วิภชิตฺวา ปกาสิตานิฯ

ปุจฺฉา – กถญฺจาวุโส ตตฺถ ภควตา มหาโภคอปฺปโภคสํวตฺตนกกมฺมานิ วิภชิตฺวา ปกาสิตานิฯ

วิสฺสชฺชนา – อิธ มาณว เอกโจฺจ อิตฺถี วา ปุริโส วา น ทาตา โหติ, สมณสฺส วา พฺราหฺมณสฺส วา อนฺนํ ปานํ วตฺถํ ยานํ มาลาคนฺธ วิเลปนํ เสยฺยวสถปทีเปยฺยนฺติ เอวมาทินา ภเนฺต ตตฺถ ภควตา มหาโภคอปฺปโภคสํวตฺตนกกมฺมานิ วิภชิตฺวา ปกาสิตานิฯ

ปุจฺฉา – กถญฺจาวุโส ตตฺถ ภควตา สตฺตานํ อุจฺจากุลีน นีจกุลีนสํวตฺตนกกมฺมานิ วิภชิตฺวา ปกาสิตานิฯ

วิสฺสชฺชนา – อิธ มาณว เอกโจฺจ อิตฺถี วา ปุริโส วา ถโทฺธ โหติ อติมานิ อภิวาเทตพฺพํ น อภิวาเทติ, ปจฺจุฏฺฐาตพฺพํ น ปจฺจุเฏฺฐติ, อาสนารหสฺส น อาสนํ เทติ, มคฺคารหสฺส น มคฺคํ เทติ, สกฺกาตพฺพํ น สกฺกโรติ, ครุกาตพฺพํ น ครุกโรติ, มาเนตพฺพํ มาเนติ, ปูเชตพฺพํ น ปูเชตีติ เอวมาทินา ภเนฺต ตตฺถ ภควตา สตฺตานํ อุจฺจากุลีน นีจกุลีนสํวตฺตนกกมฺมานิ วิภชิตฺวา ปกาสิตานิฯ

ปุจฺฉา – กถญฺจาวุโส ตตฺถ ภควตา สตฺตานํ มหาปญฺญทุปฺปญฺญสํวตฺตนกกมฺมานิ วิภชิตฺวา ปกาสิตานิฯ

วิสฺสชฺชนา – อิธ มาณว เอกโจฺจ อิตฺถี วา ปุริโส วา สมณํ วา พฺราหฺมณํ วา อุปสงฺกมิตฺวา น ปริปุจฺฉิตา โหติ ‘‘กึ ภเนฺต กุสลํ, กึ อกุสลํฯ กึ สาวชฺชํ, กึ อนวชฺชํฯ กึ เสวิตพฺพํ, กึ น เสวิตพฺพํฯ กึ เม กรียมานํ ทีฆรตฺตํ อหิตาย ทุกฺขาย โหติ, กึ วา ปน เม กรียมานํ ทีฆรตฺตํ หิตาย สุขาย โหตี’’ติ เอวมาทินา ภเนฺต ตตฺถ ภควตา สตฺตานํ มหาปญฺญทุปฺปญฺญสํวตฺตนกกมฺมานิ วิภชิตฺวา ปกาสิตานิฯ

อินฺทฺริยภาวนาสุ

ปุจฺฉา – อินฺทฺริยภาวนาสุตฺตํ ปนาวุโส ภควตา กตฺถ กํ อารพฺภ กิสฺมิํ วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ

วิสฺสชฺชนา – คชงฺคลายํ ภนฺเต อุตฺตรํ นาม มาณวํ ปาราสิวิยนฺเตวาสิํ อารพฺภ ภาสิตํ, อุตฺตโร ภนฺเต มาณโว ปาราสิวิยนฺเตวาสี ภควตา ปุฏฺโฐ ภควนฺตํ เอตทโวจ ‘‘อิธ โภ โคตม จกฺขุนา รูปํ น ปสฺสติ, โสเตน สทฺทํ น สุณาติฯ เอวํ โข โภ โคตม เทเสติ ปาราสิวิโย พฺราหฺมโณ สาวกานํ อินฺทฺริยภาวน’’นฺติฯ ตสฺมิํ ภนฺเต วตฺถุสฺมิํ ภาสิตํฯ